

www.musavat.com

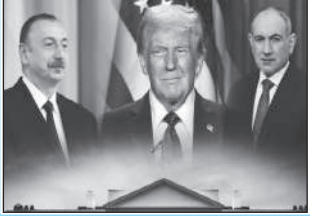
MUSAVAT

Xəbər
Kredit kartı
olanların
diqqətinə:
yeni tələb var
yazısı səh.13-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 5 avqust 2025-ci il Çərşənbə axşamı № 135 (8745) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

Ağ Evdə Əliyev-Paşinyan görüşünə hazırlıq

Trampdan strateji təşəbbüs; sülh sənədi Vaşinqtonda parafına bilər?

yazısı səh.3-də

Kreml "Qarabağ kartı"nı masaya qaytarır - hiylə

yazısı səh.5-də

Paşinyan Bakıya verdiyi Zəngəzur vədini pozub?

yazısı səh.9-də

SEPAH-dan Azərbaycana qarşı növbəti sərəmsəm iddia

yazısı səh.2-də

Bakıda Suriya-İsrail görüşü - verilən mesajlar

yazısı səh.3-də

ABŞ ordusu İrəvana göndərilir - iki qonşuda susqunluq

yazısı səh.6-də

Üç gün qaldı - bu həftə Ukraynada müharibə bitir?

yazısı səh.11-də

Ölkədə ilk: yeniyetmə qız əməliyyatla oğlana çevrildi

yazısı səh.12-də

Sağlam olmaq üçün gündə neçə dəfə yeyək? - diyetoloq rəyi

yazısı səh.15-də

Orqanlarını bağışlayacaq məşhurlar - Yusubovdan sonra...

yazısı səh.14-də

Nazirliyin torpaq sahələrini pay-püş edən rəis hakim qarşısında

yazısı səh.4-də

BAKIYA HAVA HƏDƏSİ, NASİST İTTİHAMI - MOSKVA "VABANK" GEDİR!

Şimal qonşumuzun düşmənçilik ritorikası güclənir; gah uçuşları dayandırmağa çağırır, gah da...; Kremlin şantajları daha nə qədər sürəcək?

yazısı səh.8-də

Bayrağımız və mandatımız şəklində dəsmallar - "Temu"ya etiraz

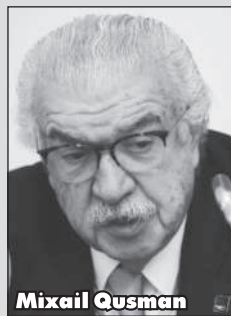
Çinə məxsus ticarət şəbəkəsinin bu addımı tənqidlə qarşılandı; iqtisadçı və hüquqşünas deyir ki...

yazısı səh.12-də

"Moskvanın Bakıya qəzəbi bundan qaynaqlanır" - professor

yazısı səh.9-də

Mixail Qusman

Qusman yenidən Azərbaycana gəldi - səbəb

yazısı səh.9-də

Boran Əziz: Xankəndi "Stepanakert"ə necə çevrilmişdi - tarixçi danışdı

yazısı səh.7-də

Elçinlə vida mərasimi - Prezident və xanımı əklil göndərdi

Avqustun 4-də Xalq yazıçısı Elçin Əfəndiyevlə Azərbaycan Dövlət Gənc Tamaşaçılar Teatrında vida mərasimi keçirilib.

Musavat.com xəbər verir ki, mərasimdə mədəniyyət nazirinin müavinləri, deputatlar, ölkənin ədəbi-ictimai xadimləri, media mənsubları iştirak edib.

Prezident İlham Əliyev və Birinci vitse-prezident Mehriban Əliyeva vida mərasiminə əklil göndəriblər. Qeyd edək ki, Elçin Əfəndiyev avqustun 3-də vəfat edib.

Gədəbəydə ağır qəza: 2 ölü, 4 yaralı

Gədəbəy rayonunda baş verən yol-nəqliyyat hadisəsi nəticəsində 2 nəfər ölüb, 4 nəfər xəsarət alıb

APA-nın yerli bürosu xəbər verir ki, Gədəbəy rayonunun Şahdağ kəndinin dağlıq ərazisində yol-nəqliyyat hadisəsi baş verib.

Şəmkir rayon sakini, 1990-cı il təvəllüdlü Vüsal Məmmədov idarə etdiyi "Kia" markalı avtomobillə hərəkətdə olarkən idarəetməni itirib və nəqliyyat vasitəsi dəreyə aşılıb.

Nəticədə sürücünün həyat yoldaşı 1991-ci il təvəllüdlü Azadə Məmmədova və 1973-cü il təvəllüdlü Asəf Tapdıqov hadisə yerində ölüb. Avtomobildə olan digər 4 sərnişin müxtəlif dərəcəli bədən xəsarətləri ilə xəstəxanaya yerləşdiriliblər. Onların vəziyyəti orta-ağır qiymətləndirilir. Faktla bağlı araşdırma aparılır.

25 minlik oğurluq etdi, həbs olundu

Ağcabədidə nəgd pul və meşə əşyaları oğurlamaqla zərərçəkmişlərə 25 min manat dəyərində ziyan vurmaqla təqsirləndirilən şəxs həbs olunub. Bu barədə Axar.az-a Daxili İşlər Nazirliyinin mətbuat xidmətinin Bərdə regional qrupundan məlumat verilib.

Bildirilib ki, Ağcabədi Rayon Polis Şöbəsinə rayon ərazisində yerləşən evlərdən oğurluqlar edilməsi barədə məlumatlar daxil olub. Polis əməkdaşları tərəfindən keçirilən əməliyyat-axtarış tədbirləri nəticəsində Elsevər Rüstəmov şübhəli şəxs qismində saxlanılıb.

Araşdırmalarla onun cari il ərzində müxtəlif evlərdən nəgd pul və meşə əşyaları oğurlamaqla zərərçəkmişlərə 25 min manat dəyərində ziyan vurduğu müəyyən edilib. E.Məmmədovun yaşadığı ünvandan bir sıra maddi sübut aşkarlanaraq götürülüb.

Faktla bağlı cinayət işi başlanılıb, məhkəmənin qərarı ilə E.Rüstəmov həbs edilib. İstintaq davam etdirilir.

Mərkəzi Bank vəzifəli şəxsi cərimələdi

Azərbaycan Mərkəzi Bankı (AMB) "Viator Mikro Kredit Azərbaycan" MMC bank olmayan kredit təşkilatını (BOKT) və onun vəzifəli şəxsinə cərimələyib.

Modern.az bu barədə AMB-yə istinadən xəbər verir.

Qeyd edilib ki, aparılan cari nəzarət prosesləri çərçivəsində cinayət yolu ilə əldə edilmiş əmlakın ləqallaşdırılmasına və terrorçuluğun maliyyələşdirilməsinə qarşı mübarizə haqqında qanunvericiliyin tələblərinin pozulması ilə əlaqədar İnzibati Xətalər Məcəlləsinin 598.1.1-ci və 598.1.2-ci maddələrinə əsasən BOKT və onun vəzifəli şəxsi Gəncə Şəhər Məhkəməsinin qərarı ilə müvafiq olaraq 50 min manat və 10 min manat cərimə edilib.

Mixalko Azərbaycandan gedir

Avropa İttifaqının Azərbaycandakı səfiri Peter Mixalko Bakıda Ukrayna səfiri Yuri Qusevle görüşüb.

"Unikal" xəbər verir ki, bu barədə Ukrayna səfiri Facebook-da yazıb.

"Avropa İttifaqının Azərbaycandakı səfiri Peter Mixalkonun Bakıdakı diplomatik fəaliyyətinin başa çatması ərəfəsində onunla görüşməkdən şərəf və məmnunluq duyuram", - deyir o qeyd edib.

Diplomat görüş çərçivəsində həmrəyliyə, əməkdaşlığın inkişafına mühüm töhfəyə, o cümlədən Ukraynanın Azərbaycandakı səfiriyyətinin komandasına daimi dəstəyə və rəsmi Kiyevə Avropa İttifaqına gedən yolda köməyə görə səmimi minnətdarlığını bildirib: "Sizə gələcək diplomatik karyeranızda uğurlar və yeni peşəkar nailiyyətlər arzulayırıram!"

Pullu yoldan istifadəyə dəyişiklik - baş nazir qərar verdi

Azərbaycan Respublikasında avtomagistraldan ödənişli yol kimi istifadə Qaydasında dəyişiklik edilib. APA xəbər verir ki, baş nazir Əli Əsədov bu barədə qərar imzalayıb.

Qərara əsasən, ödəniş məntəqələrindən keçmədən kənar yollardan (yerlərdən) istifadə etməklə, habelə ödənişsiz gediş hüququna malik istifadəçilər üçün müəyyən edil-

miş xidməti keçid zolağından belə hüququ olmayan istifadəçilər tərəfindən ödənişli avtomagistralara daxil olmaq və ya oradan çıxmaq məsuliyyətə səbəb olacaq.

Yol polisi piyadalara çağırış etdi

Yol hərəkətində insan həyatının təhlükəsizliyi yalnız sürücülərdən deyil, eyni zamanda piyadalardan da asılıdır.

Modern.az xəbər verir ki, bu barədə Baş Dövlət Yol Polisi İdarəsinin yaydığı məlumatda bildirilib.

Məlumata görə, piyadaların yol hərəkəti

qaydalarına etinasız yanaşması, yolun istənilən hissəsindən keçmək və digər elementar təhlükəsizlik qaydalarına biganə qalması faciələrlə nəticələnən hadisələrin başlıca səbəblərindən biridir:

"Ən təhlükəli məqam ondan ibarətdir ki, bəzi piyadalar qayda pozuntusunu adi hal kimi qəbul edir və bununla həm özlərinin, həm də digər hərəkət iştirakçılarının həyatını təhlükə altına atırlar. İşqforun qırmızı işığında yolu keçmək, avtomobillərin intensiv hərəkətdə olduğu ərazilərdə ehtiyatsız davranmaq, telefon və digər diqqət yayındıran vasitələrlə hərəkətdə olmaq son nəticədə geri dönüşü olmayan faciələrə səbəb olur. Hər kəs bilməlidir ki, yol birgə istifadə məkanıdır və burada piyadalar hər kəs üçün keçərlidir. Özünü qaydalardan kənar tutan istənilən hərəkət iştirakçısı istər sürücü, istərsə də piyada məsuliyyət daşıyır".

Müraciətdə qeyd olunub ki, piyadavurma hallarının qarşısını almağın ən sadə, lakin təsirli yolu müəyyən olunmuş keçidlərdən, işıqforun tələblərinə riayət etməklə və diqqətli olmaqla hərəkət etməkdir: "Bu sadə prinsiplərə əməl etməyən hər piyada istər bilərəkdən, istərsə də ehtiyatsızlıq səbəbilə öz həyatını riskə atmaqla yanaşı, digər hərəkət iştirakçılarının da taleyini dəyişə bilər".

Tərtərdə qazi həbs edilib

Avqustun 3-də saat 22 radələrində Tərtər rayonu ərazisində şəxsi münasibətlər zəminində baş verən silahlı insidentin qarşısı polis əməkdaşları tərəfindən alınıb.

DİN-in mətbuat xidmətindən APA-ya bildirilib ki, kənd sakini, 1990-cı il təvəllüdlü, 2-ci Qarabağ müharibəsi qazisi Beyrək Quliyev həmkəndlisi, 1992-ci il təvəllüdlü şəxsə qarşı şəxsi münasibətlər zəminində "AK-74" markalı avtomat silahdan atəş açıb. Hadisə nəticəsində xəsarət alan olmayıb, lakin həmin şəxsə məxsus "VAZ-21014" markalı avtomobilə zərər dəyib.

Rayon polis şöbəsinin əməkdaşları tərəfindən B.Quliyev saxlanılıb, ondan "AK-74" markalı avtomat silah götürülüb.

Fakta görə cinayət işi başlanıb, əvvəllər dəfələrlə müxtəlif cinayət əməllərinə görə məhkum olunan B.Quliyev həbs edilib. Cinayət işi üzrə istintaq tədbirləri davam etdirilir.

Yevlaxda 37 yaşlı şəxs qətlə yetirilib

Yevlax şəhərində şəhər sakinləri - 2005-ci il təvəllüdlü Əli Mahmudov və 2006-cı il təvəllüdlü Həsən Məmmədov arasında yaranmış münaqişəni sakitləşdirmək istəyən 1988-ci il təvəllüdlü Zəhid Mahmudov kürək nəhiyəsindən bıçaqlanıb.

APA xəbər verir ki, Zəhid Mahmudov Yevlax Rayon Mərkəzi Xəstəxanasına çatdırılsa da, aldığı xəsarətdən ölüb.

Hadisəni törətməkdə şübhəli bilinən şəxs 2009-cu il təvəllüdlü Rüzgar Abdullayev polis əməkdaşları tərəfindən saxlanılaraq istintaqa təhvil verilib.

Fransa Azərbaycana yeni səfir təyin edəcək

Fransanın Azərbaycandakı səfiri Ann Buayonun yaxın müddətdə səlahiyyət müddəti başa çatacaq.

Bu barədə APA-nın sorğusuna cavab olaraq, Fransanın Azərbaycandakı səfirliyinin mətbuat xidmətindən bildirilib.

Qeyd edilib ki, səfirin Azərbaycanı tərk edəcəyi tarix hələlik müəyyən edilməyib. "Onun yerinə təklif edilən şəxsin kimliyi ilə əlaqədar məlumat Azərbaycan hökumətinə təqdim olunub", - bildirilib.

İstilər bu tarixədək davam edəcək

Ölkə ərazisində müşahidə olunan isti hava şəraitinin avqustun 8-dək davam edəcəyi, havanın maksimal temperaturunun Bakıda və Abşeron yarımadasında 35-40, dağlıq rayonlarda 29-34, Mərkəzi Aran, eyni zamanda Naxçıvan MR-də 35-40, bəzi yerlərdə isə 41 dərəcəyədək isti olacağı gözlənilir.

Bu barədə Milli Hidrometeorologiya Xidmətindən məlumat verilib.

Abşeron yarımadasında, o cümlədən sahiləni ərazilərdə cənub-şərq küləklərinin üstünlüyü gözlənilir ki, bu da havada nisbi rütubətin yüksəlməsinə və durğun hava şəraitinin olmasına səbəb olacaq.

Ağ Evdə Əliyev-Paşinyan görüşünə hazırlıq

Trampdan strateji təşəbbüs ideyası gəldi; sülh sənədi Vaşinqtonda paraflana bilər?

ABŞ Prezidenti Donald Tramp bu həftənin sonunda Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev və Ermənistanın Baş naziri Nikol Paşinyanı Ağ Evdə qəbul etməyə hazırlaşır.

Musavat.com xəbər verir ki, bu barədə məlumatı Amerikada yaşayan jurnalist Aleks Raufoglu yayıb. Onun sözlərinə görə, Vaşinqtonda keçiriləcək görüşdə tərəflər sülhə nail olmaq niyyətlərini rəsmi şəkildə bəyan edə bilər.

“Mənbələrin bildirdiyinə görə, Tramp cümə günü Ağ Evdə Əliyev və Paşinyanı qəbul etməyə hazırlaşır”, - deyə jurnalist X sosial şəbəkəsində yazıb.

Qeyd edək ki, bu, İrəvan və Bakı arasında müharibədən sonrakı ən mühüm diplomatik addım ola bilər.

“Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev və Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan sülh sazişinin mətnini paraflamağa hazır olduqlarını həftələr öncə bəyan ediblər. Deməli, yerdə qalırdı tarixi və paraflanmanın imzalanaca-

ğı məkanı müəyyənləşdirmək. Vaxtilə Qarabağ məsələsi ilə məşğul olan 3 həmsədrdən ikisi - Rusiya və Fransa müxtəlif səbəblərdən məkan kimi seçilə bilməz. Görünür, Vaşinqton yaranan fürsətdən öz xeyrinə istifadə etməyə çalışır”. Bu fikirləri “Atlas” Araşdırmalar Mərkəzinin sədri, politoloq Elxan Şahinoğlu bildirib.

O hesab edir ki, ABŞ prezidenti Donald Trampın iyulun 18-də senatorlarla şam yeməyində “Ermənistan, Azərbaycan, biz orada möcüzə yaratdıq və artıq məqsədə yaxındıq” ifadəsini işlətməsi təsadüf deyil.

“Yeni Tramp bununla demək istəyirdi ki, sülh sazişinin hazırlanmasında və tərəfləri bir-birinə yaxınlaşdırmaqda onun administrasiyasının da payı var. Halbuki Bakı və İrəvan bu günə qədər danışıqlarda nə əldə edibse, bu, birbaşa dialoq və müzakirələr nəticəsində baş tutub. Buna baxmayaraq, Bakı və İrəvan Tramp administrasiyası ilə yaxşı münasibətlərə ümid bəslədiklərindən Ağ Ev sahibinin rolunu kiçildən açıqla-

ma vermədilər.

Tramp verdiyi vədlərin əksinə olaraq, Rusiya-Ukrayna müharibəsində, o cümlədən Yaxın Şərq sülh prosesində uğur qazana bilmir. Ona belə vəziyyətdə nəse fərqli uğur hekayəsi lazımdır. Belə bir hekayə Vaşinqtonda Azərbaycan və Ermənistan liderlərinin sülh sazişini imzalamaları və ya paraflamaları ola bilər. Buna baxmayaraq, Bakının iki tələbi - Ermənistan Konstitusiyasında dəyişiklik və Minsk Qrupundan imtina gündəmdə ağırlığını qoruyur”.

Xatırladaq ki, iyulun 10-da Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev və Ermənistanın Baş naziri Nikol Paşinyan arasında Əbu-Dabidə keçirilən birbaşa danışıqlarda sülh sazişinin mətninin paraflanmasını ara variant kimi nəzərdən keçirmişdilər.

Məlum olduğu kimi, Azərbaycan sülh sazişinin imzalanması üçün əlavə şərt olaraq Ermənistan Konstitusiyasına dəyişikliklərin edilməsini, bu ölkənin Qarabağa olan iddialardan imtina etməsini, həmçinin

ATƏT-in Minsk Qrupunun buraxılmasını tələb edir.

Ermənistan Konstitusiyasının bu qədər qısa müddətdə dəyişdirilməsi mümkün və real görünmədiyindən, rəsmi Bakı mart ayında razılaşdırılmış mətnin paraflanması variantını təklif edib. Bu baxımdan, Əliyev və Paşinyanın Vaşinqtona sənədin yalnız paraflanması üçün, yoxsa yekun sülh sazişinin imzalanması üçün dəvət olunduqları hələlik məlum deyil.

Son günlər ABŞ rəsmiləri bəyan ediblər ki, Azərbaycan və Ermənistan sülhün bir addımındadır. Bu yaxınlarda Bakı və İrəvana səfər etmiş respublikaçı senator Stiv Deyns ötən həftə “The Wall Street Journal” qəzetində dərc olunan məqaləsində yazıb ki, Tramp administrasiyası Azərbaycanla Ermənistan arasında sülh prosesində əhəmiyyətli irəliləyişə nail olub.

“Prezident Tramp Cənubi Qafqazda - Ermənistan və Azərbaycan arasında sülh sazişinin imzalanması ərəfəsindədir. Bu, böyük bir nailiyyət - həm regional, həm də beynəlxalq sülhə töhfə verən və iştirak edən ölkələrin sərhədlərindən kənarda da iqtisadi faydalar gətirən növbəti addım olard”, - deyə senator yazıb.

Onun sözlərinə görə, indi Ermənistan və Azərbaycan Rusiyanın təsirindən azad olaraq, ABŞ-ın prioritetlərinə uyğun gələn müstəqil gələcək vizyonuna doğru yönəlirlər. Region öz gələcəyini özü müəyyənləşdirəcək və bu gələcəyin əsasını ABŞ-la tərəfdaşlıq təşkil edəcək. Bu tərəfdaşlıq isə təkcə Cənubi Qafqazda deyil, onun hüddurlarından kənarda da rifahın əsasını qoyacaq.

ABŞ Prezidenti Tramp 18 iyulda bildirib ki, tərəflər sülhə yaxındır.

“Ermənistan, Azərbaycan - biz orada bir möcüzə yaratdıq və bu (sülh sazişi - red.) artıq hədəfə çox yaxındır”, - deyə Tramp vurğulayıb.

Məlum olduğu kimi, Tramp administrasiyası həmçinin Zəngəzur dəhlizi ilə bağlı plan təqdim edib. Bu plana əsasən, Ermənistan ərazisindən keçən 42 kilometrlik kommunikasiya xətlərinə ABŞ-ın özəl şirkəti nəzarət etməlidir. Görünür, Ermənistan tərəfi bu variantı qəbul etməyə hazırdır. Buna görə də Ağ Evin Zəngəzur dəhlizi ilə bağlı razılaşmanı da elan etməsi istisna deyil.

□ **Emil SALAMOĞLU,**
“Yeni Müsavat”

qədər fikir ayrılığı ola ölkələri qısa müddətdə barışdırmaq xeyli çətinidir. Azərbaycan Yaxın Şərqdə də sülhün və əmin-amanlığın bərqərar olunmasına çalışır. Bu, Azərbaycanın özünün təşəbbüsüdür. Azərbaycan tərəfdaşlıq etdiyi ölkələr arasında münasibətlərin qaydasında olmasının tərəfdarıdır. Əgər münasibətlər qaydasında deyilsə, Azərbaycan problemlərin aradan qalxmasını istəyir.

İsrail Azərbaycanın strateji tərəfdaşdır. O cümlədən ölkəmiz Suriyanın yeni hökuməti ilə münasibətləri dərinləşdirir. Suriya-Azərbaycan münasibətlərində tamamilə yeni səhifə açılır. Azərbaycan Suriyanın yenidən qurulmasında, enerji təhlükəsizliyinin təmin olunmasında yaxından iştirak edir. Bir sözlə, Azərbaycanın hər iki ölkə ilə kifayət qədər yüksək səviyyəli münasibətləri var.

Bu günə qədər Bakıda yal-

Əbu-Dabi görüşünün davamı: Ağ Evdə nələr gözlənilir...

ABŞ rəhbəri Donald Trampın bu həftəsonu Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev və Ermənistanın Baş naziri Nikol Paşinyanı Ağ Evdə qəbul edəcəyi deyilir. Bu məlumatı Amerikada yaşayan jurnalist Aleks Raufoglu yayıb. Onun sözlərinə görə, Vaşinqton görüşündə tərəflərin sülhə nail olmaq niyyətini rəsmi şəkildə bəyan edəcəyi gözlənilir.

Hələ ki məlumata nə rəsmi Bakıdan, nə də Paşinyan hökumətindən reaksiya var. Ancaq nəticədən asılı olmayaraq, belə bir görüş həqiqətən Azərbaycanla Ermənistan arasında 44 günlük müharibədən sonrakı ən mühüm diplomatik addım, ən unikal olay kimi tarixə düşə bilər...

Məsələ həm də ondadır ki, Tramp yaddaşlarda ABŞ-ın ən sülhpərvər, müharibələri və konfliktləri yoluna qoyan lideri kimi qalmaq istəyir. Bakı və İrəvan arasında tam bitməyən münasibətə də Ağ Ev rəhbəri hər şeydən əvvəl bu prizmadan yanaşır. Ötən ayın 10-da Əbu-Dabidə ilk dəfə tərəflər arasında ən yüksək səviyyədə reallaşan görüşün pərdəarxası moderatorunun ABŞ olduğu haqda iddialar bu xüsusta yetərincə ciddi görünür.

Bəllidir ki, 5 saat çəkən həmin görüşdə əsas müzakirə mövzusu qarşılıqlı etimad, sülh müqaviləsi və Zəngəzur dəhlizi ilə bağlı olmuşdu. Hər hansı sənəd və ya bəyanat imzalanmasa da, Bakı və İrəvan görüşü pozitiv, sülh sənədinin imzalanması yolunda mühüm irəliləyiş kimi qiymətləndirilmişdi. ABŞ Dövlət Departamenti də məmnunluğunu gizlətməmişdi...

Azərbaycanın sülh müqaviləsinin imzalanması ilə bağlı iki şərti məlum. Lakin Əbu-Dabidən sonra rəsmi Bakı bəyan etdi ki, razılaşdırılmış sülh sənədinin mətni ilkin mərhələdə xarici işlər nazirləri səviyyəsində paraflana bilər. Belə görünür, həmin mərhələ yaxınlaşır.

Yazının girişindəki xəbərdən də göründüyü kimi, Vaşinqton görüşündə söhbət tərəflərin sülh müqaviləsini imzalamasından deyil, sülhə nail olmaq niyyətini rəsmi şəkildə bəyan etməkdən gedir, əgər təbii ki, xəbər rəsmi təsdiqini tapacaqsa. Paraflanma isə ayrı məsələ...

Şübhə yox ki, Azərbaycan Prezidentinə simpatiyası olan, az öncə İlham Əliyevin çıxışını öz platformasında paylaşan Tramp dəvət edərsə, Əliyev və hazırda məzuniyyətdə olan Nikol Paşinyan Vaşinqtona gedəcəklər. Görüş baş tutarsa, şəksiz ki, ən çox Moskvada qıcıq və narahatlıq yaradacaq. Ancaq əbəz yərə.

Birincisi, Bakı və İrəvan ən uğurlu danışıqlar formatı kimi ikitərəfli, yeni vasitəçilərsiz təmaslara üstünlük verməyə davam edir. Artıq mühüm nəticələr də var: sülh müqaviləsinin mətni razılaşdırılıb, sərhədin müəyyən hissəsi delimitasiya və demarkasiya edilib. ABŞ bu formata yalnız kənardan dəstəkcə və ya ev sahibi rolunu oynaya bilər.

İkincisi, Rusiya əlində unikal imkanlar ola-ola, uzun illər münaqişənin dinc və ədalətli həllinə nail olmayıb. Daha dəqiqi, özü istəməyib, çünki konfliktin “memarı” elə özü olub. Hədəf isə bu yolla Azərbaycan və Ermənistanı özünün orbitində saxlamaq olub. Yaxşı ki, gec də olsa, bunu İrəvanda anladılar.

Vaşinqtonun, özəlliklə Trampın isə belə bir bəd niyyəti, yaxud qayğısı yoxdur. Hər halda, indiki administrasiya bir neçə dəfə bəyan edib ki, Güney Qafqazda konfliktlərin sonlanması, sərhədlərin və kommunikasiyaların açılmasını, qarşılıqlı inteqrasiyanın güclənməsini istəyir.

Bu isə nəticə etibarilə Rusiyanın bölgədə hərbi və digər təsirlərinin zəifləməsinə, qarşada Türkiyənin isə ABŞ tərəfdaşı kimi artmasına gətirəcək. Moskvanın Ağ Evdə baş tutacağı söylənilən görüşdən dolayı əsas təlaş da əslində bununla bağlıdır...

□ **Analitik xidmət,**
Musavat.com

Bakıda Suriya-İsrail görüşü - hansı mesajlar verilib?

Xəbər verdikimiz kimi, Suriyanın xarici işlər naziri Əssad Həsən Əş-Şibani ilə İsrailin strateji işlər naziri Ron Derner arasında Bakı şəhərində görüş keçirilib.

Görüş təhlükəsizlik baxımından qapalı formata təşkil olunub və tərəflər bir sıra regional məsələləri, o cümlədən Yaxın Şərqdə gərginlik, Suriya-İsrail münasibətlərini müzakirə ediblər.

Bəzi mənbələr görüşün iyulun 31-də keçirildiyini bildirib. Rəsmi mənbələr isə hələ ki görüşlə bağlı açıqlama verməyib.

Beynəlxalq Münasibətlərin Təhlili Mərkəzinin baş məsləhətçisi, siyasi elmlər

üzrə fəlsəfə doktoru Mətin Məmmədli hesab edir ki, görüşün ikinci dəfə Bakıda keçirilməsi iki ölkə arasında ziddiyyətlərin aradan qaldırılması ilə bağlı müəyyən ümidlər yaradır. Musavat.com-a şərhində

M.Məmmədli vurğulayıb ki, Suriya və İsrail arasında kifayət qədər ciddi problemlər var: “Xüsusilə Suriyanın cari vəziyyəti və gələcəyi ilə bağlı hər iki ölkənin tamamilə fərqli baxış bucağı var. Aralarında kifayət

niz Suriya və İsrail deyil, Suriya və Türkiyə rəsmiləri arasında da görüşlər keçirilib.

Düşünürəm ki, Suriya və İsrail arasındakı problemlərin həlli istiqamətində kövrək də olsa, müəyyən addımlar atıla bilər”.

Mətin Məmmədli diqqətə çatdırıb ki, Azərbaycan orta güc olaraq kifayət qədər fəal xarici siyasət həyata keçirir: “Diplomatiyamızın əsas istiqamətlərindən biri müxtəlif tərəflər arasında barışdırıcılıq missiyası ilə çıxış etmək, danışıqlara ev sahibliyi etməkdir.

Azərbaycan yalnız regionda deyil, daha böyük coğrafiyada sülhün, əmin-amanlığın bər-

qərar olmasında maraqlıdır. Eyni zamanda qarşı duran tərəflərin Bakıda danışıqlar aparması, Azərbaycanın təklifini qəbul etməsi, Azərbaycan platformasını qəbul etməsi ölkəmizin orta güc olaraq nüfuzla malik olmasının təsdiqidir. Bu, həm də Azərbaycanın beynəlxalq münasibətlərdə rolunun artması deməkdir.

Hesab edirəm ki, Azərbaycanın həm fəal diplomatiyası, həm də malik olduğu resurslar və potensialı ölkəmizin müxtəlif qarşı duran tərəflər üçün ev sahibliyi etməsinə geniş imkanlar yaradır”.

□ **Nigar HƏSƏNLİ,**
Musavat.com

Azərbaycanda reklam bazarının büdcəsi 70 milyon manatdan artıq olsa da, bu vəsaitin nə qədərinin milli kinonun çəkilişinə, aktyorların inkişafına və ümumilikdə mədəniyyət sahəsinə yönəldiyi məlum deyil. Reklam sahəsindəki bu qeyri-şəffaflıq narahatlığa səbəb olub. Qeyd edək ki, 2 gün öncə, avqustun 2-də Azərbaycan kinosunun 127 illiyi qeyd olundu. Lakin kino sahəsinin 127 ili qeyd edildiyi bir vaxtda bu sahəyə ayrılan reklam vəsaitlərinin həcmi ilə bağlı ictimaiyyətə heç bir konkret rəqəm açıqlanmayıb. Ümumdünya Reklamçılar Assosiasiyasının üzvü, professor Cahid Həsənov Musavat.com-a açıqlamasında bildirib ki, ölkədə iqtisadi inkişafı paralel olaraq reklam sahəsinin inkişafı üçün münbit şərait yaranıb. Lakin bu bazarda dövr edən milyonlarla manatın cüzi bir hissəsinin belə reklam və mədəniyyət sahəsinə ayrılıb-ayrılmadığı bilinmir. “30 ildir bu reklam sahəsində çalışıram, “Reklam haqqında” Qanunun müəlliflərindən biri kimi bu gün də görürəm ki, hələ də geniş müzakirələrə ehtiyac var. Reklamverici şirkətlər və brendlər reklam məsələsinə daha məsuliyyətli yanaşmalıdır”, - deyər professor vurğulayıb.

O qeyd edib ki, hazırda bazarda fəaliyyət göstərən bir çox şirkət milyonlarla gəlir əldə etsə də, reklam sahəsinə minimal vəsait ayırır. Bu isə mədəniyyət sahəsinin inkişafına maneə yaradır. Professor Cahid Həsənov reklam və marketing şöbələrinin fəaliyyətindən də narazıdır. Onun sözlərinə görə, bəzi müəssisələrin reklam və

İldə 70 milyon manat hara gedir? - professordan etiraz

Cahid Həsənov

marketing departamentlərində “dınaqarası reklamçılar və marketoloqlar” mənasız tədbirlərə sponsorluq etməklə resursları israf edir: “Əgər reklam pulları faydasız tədbirlərə xərclənsə, o zaman bu vəsait mədəniyyətə, sosial reklamlara nə vaxt yönləndiriləcək? Sosial reklamlar nə vaxt inkişaf edəcək?”

Professor həmkarları ilə birlikdə müvafiq qurumlardan reklam bazarına dair hesabat təqdim edilməsini tələb etdiklərini də əlavə edib. O, digər ölkələrdə mədəniyyətin maliyyələşdirilməsinin dövlət və nazirliklər deyil, məhz reklam və marketing mexanizmləri vasitəsilə həyata keçirildiyini xatırladı:

“Xarici ölkələrdə kinoya, aktyorların maddi rifahının yaxşılaşdırılmasına dövlət büdcəsindən pul ayrılır. Bu işlər reklam və marketing sahəsi üzərindən qurulur. Bizdə isə 70 milyonluq büdcə, uyğun qanunvericilik və yaradılmış şərait olsa da, nəticə göz önündə deyil”.

□ Musavat.com

Riyaziyyat Olimpiadasında fiasko: uğur qazanmaq üçün nə edək?

“Avstraliyada keçirilən 66-cı Beynəlxalq Riyaziyyat Olimpiadası (IMO) başa çatıb. Azərbaycan komandasının nəticələri çox zəif olub. Bu dəfə heç bir medal qazana bilməmişik, yalnız bir həvəsləndirici mükafat qazanmışıq. Əlbəttə, olimpiada da bir yarışdır. Burada udan və uduzan olur. İki gün öncə elə IMO ilə eyni çəkiddə olan Beynəlxalq İnformatika Olimpiadasında çox böyük uğur qazanmışdıq. Lakin tendensiya nəzər salanda görmək olur ki, informatika üzrə nəticələr yüksəlməyə doğru gedir, amma riyaziyyat üzrə nəticələr azalmağa doğru gedir”.

Musavat.com bildirir ki, bu barədə **Azərbaycan Internet Forumunun rəhbəri Osman Gündüz** deyib.

Ekspert qeyd edir ki, 2022-ci ildə 1 gümüş və 4 bürünc, 2023-cü ildə 1 gümüş və 2 bürünc, 2024-də 1 bürünc əldə edən, çoxsaylı həvəsləndirici mükafatlar qazanan mükəblilər, yaxud onların təmsil olunduğu komanda məntiqə bərdən-birə belə zəif nəticə göstərməli deyil: “Bütün bunlar da çox düşündürücüdür. Düşünürəm ki, ETN, Olimpiadaya hazırlıq mərkəzi məhz bunun səbəblərini araşdırmalıdır.

Bəs nə etməliyik? Hesab edirəm ki, Respublika Riyaziyyat Olimpiadası-

Osman Gündüz

nin səviyyəsini və çekisini qaldırmaq lazımdır. Respublika və beynəlxalq olimpiadalar arasındakı məzmun fərqi xeyli daraltmaq doğru olardı. Respublika Riyaziyyat Olimpiadasının iştirakçısı olaraq qeyd etmək istərdim ki, əvvəlki dövrlərdə hətta rayon və respublika olimpiadaları arasındakı məzmun hədsiz fərqli olurdu.

Respublika Olimpiadasının qaliblərinin beynəlxalq olimpiadalara hazırlığı üçün peşəkar mütəxəssislər yetişdirmək lazımdır. Bunun üçün Türkiyə təcrübəsindən faydalanmaq doğru olar. Zamanında biz qardaşlarımıza bu sahədə kömək etmişik, əminəm

ki, indi də onlar bizə yardım edərler.

Respublika olimpiadalarının qalibləri üçün yay düşərgələri təşkil etmək və kənarından da mütəxəssislər cəlb etmək faydalı olardı. Biz fərqi qeyd etmək istərdim ki, əvvəlki dövrlərdə hətta rayon və respublika olimpiadaları arasındakı məzmun hədsiz fərqli olurdu.

İstənilən halda, hər şey məktəblinin özündən, onun hazırlığından, onun səylərindən necə olmasından asılıdır. Məntiqə olimpiadalarda şagirdin uğurları ilə artır. Yeni bürünc alan məktəbli növbəti mərhələdə ən azı bürünc və ya gümüş ala bilmirsə, demək,

məktəbli ilə bağlı da problem var.

Mövcud qaydalara görə, olimpiadada bir dəfə uğur qazanan şagird artıq ali məktəb problemini həll etmiş olur. Elə mexanizmlər qurulmalıdır ki, bir dəfə uğur qazanan şagirdə arxayınlıq yaranmasın və öz üzərində işləsin.

İdmanda qaliblərə və onların məşqçilərinə dövlət səviyyəsində olan münasibət fənlər üzrə beynəlxalq olimpiada qaliblərinə də şamil olunmalıdır. ETN bununla bağlı səylərini gücləndirməlidir və hökumətə təkliflərini təqdim etməlidir.

ETN beynəlxalq olimpiadalara hazırlıq məsələsini xüsusi nəzarətə götürməlidir. Bu-

Nazirliyin torpaq sahələrini pay-püş edən rəis hakim qarşısında

Sabiq vəzifəli şəxsə qarşı rüşvət alma və vəzifə səlahiyyətlərindən sui-istifadə ittihamı üzrə məhkəmə prosesi davam etdirilir. Musavat.com xəbər verir ki, Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsində hakim Leyla Əsgərova-Məmmədovanın sədrliyi ilə Kənd Təsərrüfatı Nazirliyinin “Azəraqrar Dövlət İstehsalat və Emal Birliyi” MMC-nin Abşeron Regional İdarəsinin sabiq rəisi Arzu Əliyevin cinayət işi üzrə prosesdə müdafiə tərəfi mövqeyini təqdim edib.

Məhkəmədə təqsirləndirilən şəxsin müdafiəçisi Şaiq Mirzəyev çıxış edərək bildirib ki, müdafiə etdiyi şəxs şəkərli diabet, ürək-damar və ağciyər xəstəliklərindən əziyyət çəkir. Havanın kəskin isti keçməsi və istintaq təcridxanasındakı sıxlıq şəraitinin onun səhhətinə mənfi təsir göstərdiyini diqqətə çatdırıb.

Vəkil əlavə edib ki, ibtidai istintaq zamanı verilmiş ifadə ilə məhkəmə ifadəsi arasında ziddiyyətlər mövcuddur və Arzu Əliyevin ilkin ifadəsinin təzyiq altında alındığını iddia edib.

Azərbaycan Respublikasının Cinayət-Prosessual Məcəlləsinə istinad edən müdafiəçi qeyd edib ki, təqsirləndirilən şəxs özünü təqsirli bilməyə və öz əleyhinə sübut təqdim etməyə məcbur edilə bilməz. İttiham tərəfinin təqdim etdiyi materialların hüquqi əsaslardan məhrum olduğunu bildiren vəkil, ittihamların əsassız və sübutlarla təsdiqlənmədiyini vurğulayıb.

Bu səbəbdən o, təqsirləndirilən şəxsə bəraətverici əsaslarla hökm çıxarılmasını məhkəmədən xahiş edib.

Təqsirləndirilən şəxsin digər müdafiəçisi Elxan Azadəliyev həmkarının çıxışına qoşulduğunu bildirib və öz müdafiə çıxışını təqdim etmək üçün məhkəmədən əlavə vaxt istəyib. Bu səbəbdən məhkəmə təxirə salınıb.

İstintaq orqanı tərəfindən müəyyən edilib ki, 2019-2020-ci illər ərzində Arzu Təvəkkül oğlu Əliyev Kənd Təsərrüfatı Nazirliyinin “Azəraqrar Dövlət İstehsalat və Emal Birliyi” MMC-nin Abşeron Regional İdarəsinin rəhbəri vəzifəsində işlədiyi müddətdə xidməti səlahiyyətlərindən sui-istifadə edərək, dövlətə məxsus kənd təsərrüfatı təyinatlı torpaq sahələrinin ayrı-ayrı şəxslər tərəfindən qanunsuz zəbt olunmasına və həmin ərazilərdə qeyri-qanuni tikinti işlərinin aparılmasına şərait yaradıb. Bunun müqabilində o, ayrı-ayrı şəxslərdən təkrarən külli miqdarda rüşvət almaqda ittiham olunur.

Toplanmış sübutlar əsasında Arzu Əliyev Cinayət Məcəlləsinin 308.2-ci (ağır nəticələrə səbəb olan vəzifə səlahiyyətlərindən sui-istifadə), 311.3.2-ci (təkrar rüşvət alma) və 311.3.3-cü (külli miqdarda rüşvət alma) maddələri ilə təqsirləndirilən şəxs qismində cəlb edilib və məhkəmənin qərarı ilə barəsində həbs-qətimkan tədbiri seçilib.

Ramana qəsəbəsində kənd təsərrüfatı təyinatlı torpaq sahələrinin qanunsuz zəbt olunması və tikinti işlərinin aparılması ilə bağlı Kənd Təsərrüfatı Nazirliyindən daxil olmuş materiallar əsasında başlanmış cinayət işi üzrə istintaq Baş prokuror yanında Korupsiyaya qarşı Mübarizə Baş İdarəsində davam etdirilir.

□ Musavat.com

ra resurslar ayrılmalıdır. Metodik vəsaitlər hazırlanmalıdır. Olimpiadaya hazırlıq mərkəzinin statusunu qaldırılmalıdır, bu mərkəz problemin həllinə sistemli yanaşma sərgiləməlidir və s”.

Xatırladaq ki, 110 ölkənin iştirak etdiyi Avstraliyada keçirilən 66-cı Beynəlxalq Riyaziyyat Olimpiadasında Azərbaycan komandası heç bir medal qazana bilməyib.

□ Musavat.com

Rusiya son aylarda Cənubi Qafqazdakı mövqelərini möhkəmləndirmək üçün yeni, amma əslində çox köhnə bir üsula əl atır - humanitar yardım adı altında siyasi manipulyasiya. “Rusiya sizinlədir” devizi altında keçirilən humanitar aksiyalar rəsmi Moskvanın Qarabağ məsələsini yenidən gündəmə gətirmək cəhdlərinin açıq nümunəsidir.

“Rossotrudniçestvo”nun

mətbuat xidmətinin yaydığı məlumata görə, Qarabağdan könüllü şəkildə Ermənistanla köçmüş ermənilərə ərzaq bağlamaları və digər zəruri ehtiyacları əhatə edən yardımlar paylanmağa başlanıb. İlk mərhələdə 4 yaşayış məntəqəsində 93 ailəyə yardım çatdırılıb, avqust ərzində isə ümumilikdə 140 tona yaxın humanitar yardımın 30 minə yaxın şəxsə verilməsi planlaşdırılır. Paylanma Masis icmasından başlayıb.

Bu prosesdə “Rossotrudniçestvo”nun aktivliyi təsadüfi deyil. Mərkəzin rəhbəri Yevgeni Primakov uzun müddətdir ki, “Rus Evi”nin Bakıda yenidən fəaliyyətə başlaması üçün çalışır. Lakin Azərbaycan hökumətinin bu məsələdə konkret və prinsipial tələbləri var. Moskva isə Bakıdan istədiyini ala bilmədikdə, “cavab addımı” olaraq ermənipərəst dairələr vasitəsilə Qarabağdan köçmüş şəxslərə yardım kampaniyası təşkil edir.

Rusiya üçün bu aksiyanın humanitar məzmunundan çox, siyasi dəyəri var. Çünki Kreml bu mexanizmi gələcəkdə Qarabağa geri dönüş məsələsini gündəmə gətirmək üçün “hazırlıq mərhələsi” kimi istifadə edə bilər. Bu, Moskvanın Ermənistan üzərindən bölgədə təsirini qorumaq üçün uzunmüddətli planının bir hissəsidir.

Rusiya hakimiyyəti son illərdə hər dəfə Cənubi Qafqazda mövqelərini itirdikdə

Kreml “Qarabağ kartı”nı masaya qaytarır

“Rusiya sizinlədir” şüarı ilə ermənilərə yardım göndərilməsinə başlanıb - Moskvanın köhnə hiyləsi təzə qiyafədə

Qarabağdan çıxmaq tapşırığı alıblar. Bu tapşırığı isə Samvel Şahramanyanın qondarma hökuməti vermişdi. Beləliklə, Qarabağdan gedən ermənilərin problemi avtomatik olaraq öz həllini tapıb. Onlar Ermənistandan könüllü şəkildə Rusiyaya və Qərb ölkələrinə köçüblər. İndi Rusiya 5-6 min erməni ilə bağlı qondarma problem yaradır, elə səhnə qurur ki, guya onların ərzaq çatışmazlığı var, humanitar yardıma ehtiyac duyurlar. Bu, Rusiyanın həmin ermənilərə can yandırması deyil, əksinə, Azərbaycan üçün problem yaratmaq cəhdidir”.

Politoloqa görə, Rusiya düşünür ki, Azərbaycan özünü dost ölkə kimi aparır: “Halbuki münasibətlərin gərginləşməsində Rusiyanın günahı çox böyükdür. Təyyarə qəzası elə bunlardan biridir. Xankəndidə rəssam İvan (Hovhannes) Ayvazovskinin heykəlinin demontaj edilməsi böyük hadisə kimi göstərilir, siyasi yön verirlər. Rusiya mediası və Xarici İşlər Nazirliyi heykəlin sökülməsini bəhanə edib Azərbaycana qarşı qərəzli hücumlar təşkil etdi. Bu, Xankəndi şəhərinin yerli hakimiyyətinin qərandır. Heykəl orada durmalı deyildi. Çünki Ayvazovskinin Qarabağa heç bir aidiyyəti yoxdur. Sovet dövründə Bilesuvarın adını dəyişib Puşkin etdilər, Beyləqanın adını dəyişdilər. Onların Azərbaycana nə dəxli var idi? Hazırda Azərbaycan bütün məsələlərə öz milli maraqlarından baxır. Rusiya nə qədər istəyirsə, humanitar yardım etsin ermənilərə, öz işidir, Azərbaycan buna görə narahat deyil. Çünki biz başa düşürük ki, bu addım qara piardır və Azərbaycana qarşı yönəlib”.

T.Abbasov deyib ki, Rusiyanın humanitar yardımları artıq təəccüblü deyil, onlar bununla “qovulmuş erməni” obrazı yaradırlar: “Rusiya 300 mindən çox azərbaycanlının Ermənistandan necə qovulduğunu da yadına salсын. Əsirlərimizin başına gələnləri də xatırlasınlar. O zaman Rusiya niyə humanitar yardım göstərmirdi?!”

Primakova gəlincə isə deyim ki, onun güclü rəh-

bərlik təcrübəsi yoxdur. Rusiya daxilində onu həddindən artıq tənqid edirlər ki, etimadı doğrulda bilmir. “Rossotrudniçestvo” ABŞ-ın USAİD kimi təşkilatıdır. Rusiyanın siyasətini təbliğ edir.

Rusiya Azərbaycanın bir çox humanitar təşkilatlarının qeydiyyatdan keçməsinə imkan verməyib və

ləğv edib. Bütün bunlar qarşılıqlı şəkildə həllini tapmalıdır. Tərəflər qıcıqla yanaşsalar, cəhdlər bəhrəsini verməyəcək. Rusiyanın Azərbaycanda, Azərbaycanın isə Rusiyada maraqları var, qonşu ölkəlik. Bunları nəzərə alıb sabit şərait yaratmaq lazımdır”.

□ **Səhənə RƏHİMLİ,**
“Yeni Müsavat”

Ukrayna Rusiyanın məxfi sənədlərini ələ keçirdi

Kiyev Rusiyanın nüvə sualtı qayıqı “Knyaz Pojarski”nin gizli sənədlərini ələ keçirib. Musavat.com xəbər verir ki, Ukrayna Müdafiə Nazirliyinin Kəşfiyyat Baş İdarəsi (QUR) Rusiyanın ən müasir strateji atom sualtı qayıqı K-555 “Knyaz Pojarski” (955A “Borey-A” layihəsi) ilə bağlı mühüm daxili sənədləri yayıb.

Açıq olunan materiallara ekipaj üçün döyüş təlimatları, gəminin idarəetmə sxemləri, mühəndis sənədləri, zədələnmiş radiobuoyla bağlı akt, hermetikləşmə planları, döyüş növbətçiliyi qrafiki və heyətin fiziki hazırlıq göstəriciləri, vəzifələri və ixtisasları üzrə siyahılar daxildir.

GUR-un məlumatına görə, bu sənədlər “Knyaz Pojarski”yə aid olmaqla yanaşı, eyni layihəyə əsaslanan digər “Borey-A” sinfi sualtı qayıqların texniki xüsusiyyətləri və zəif tərəflərini də üzə çıxarıb.

Qayıq 16 ədəd “Bulava” ballistik raketini təchiz olub və hər bir raket bir neçə nüvə başlığı daşıya bilər.

Bu məlumatlar Ukrayna üçün Rusiyanın strateji nüvə qüvvələrində kritik zəifliklərdən istifadə etmək imkanı yaradır.

□ **Toğrul İSMAYIL,**
Musavat.com

Tehrandan Bakıya mesaj: “İttiham etməmişik”

“Azərbaycanı İsrailə öz ərazisindən İrana qarşı istifadə etməkdə ittiham etməmişik”. Teleqraf xəbər verir ki, bunu İran Xarici İşlər Nazirliyinin sözcüsü İsmayıl Bəqai Ermənistan KİV-ə müsahibəsində İsrailin ölkəsi ilə son münaqişədə Azərbaycan ərazisindən istifadəsi ilə bağlı tənqidi sualı cavablandırarkən deyib.

Onun sözlərinə görə, bu, İran Prezidenti Məsud Pezeşkianla Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev arasında adi bir telefon danışığı olub və müxtəlif ikitərəfli və regional məsələlər müzakirə edilib:

“Prezident Pezeşkian həmin söhbətdə bu məsələni qaldırsa da, Azərbaycanın hücumla cəlb edildiyi anlamında danışmayıb. Bütün dövlətlər, o cümlədən Azərbaycan və Ermənistan beynəlxalq hüquqa əsasən, onların ərazilərinin üçüncü tərəflər tərəfindən başqa dövlətə qarşı istifadə olunmasına yol verməməlidir”.

XİN rəsmisi əlavə edib ki, bu, konkret ittiham deyil, ümumi xarakterli çağırış idi.

12-20 avqust tarixlərində Ermənistanda "Eagle Partner - 2025" adı altında Ermənistan-ABŞ hərbi təlimləri keçiriləcək. Bu barədə ölkənin Müdafiə Nazirliyi məlumat yayıb. Qeyd edilib ki, təlimlərdə Ermənistanın sülhməramlı briqadasının şəxsi heyəti, habelə ABŞ Quru Qoşunlarının Avropa və Afrikadakı briqadaları və Kanzasda yerləşən Milli Qvardiyanın hərbiçiləri iştirak edəcək.

Manevrlərdə sülhməramlı tapşırıqların icrası, o cümlədən tibbi təxliyənin təşkili kimi manevrlər icra olunacaq. Təlimlərdə əsas məqsədin sülhməramlı əməliyyatlara qatılan bölmələrin birgə fəaliyyətinin təşkili, idarəetmə və taktiki kommunikasiya sahəsində təcrübə mübadiləsi, eləcə də Ermənistanın sülhməramlılarının hazırlıq səviyyəsinin artırılması olduğu açıqlanıb.

Xatırladaq ki, 2023-cü ildə də eyni təlimlər keçirilib. ABŞ və Ermənistan arasında Cozef Bayden administrasiyasının səlahiyyətlərinin bitməsinə 5 gün qalmış - Vaşinqtonda ABŞ dövlət katibi Entoni Blinken və Ermənistan xarici işlər naziri Ararat Mirzoyan arasında Strateji Tərəfdaşlıq Xartiyası imzalanıb. Razılaşmaya görə, Ermənistan və ABŞ il ərzində müdafiə sahəsində ikitərəfli məsləhətləşmələri başlatmaq və Ermənistan ordusuna peşəkar hərbi təlimlər daxil olmaqla, müdafiə və təhlükəsizlik proqramlarının əhatə dairəsini genişləndirməyi planlaşdırır.

Tərəflər Ermənistanın Avroatlantik qurumlara inteqrasiyasını dərinləşdirmək və Ermənistanın müdafiəsini gücləndirmək üçün təhlükəsizlik sahəsində əməkdaşlıq və islahat proqramlarını genişləndirməyi planlaşdırır.

dirməyi planlaşdırır. ABŞ Ermənistan sərhəd qoşunlarının potensialını gücləndirmək üçün daxili işlər və daxili təhlükəsizliyin təmin edilməsinə cavabdeh olan bütün hüquq-mühafizə qüvvələrinin təlimi və islahatlarına dəstək vermək niyyətindədir. Xartiyaya əsasən, ABŞ Ermənistanın sərhəd təhlükəsizliyinin potensialını, təhlükəsizlik sahəsində əməkdaşlığı gücləndirmək və "Eagle Partner" təlimləri vasitəsilə sülhməramlı qüvvələrin potensialını artırmaq üçün Ermənistanı gömrük və sərhəd patrul komandası göndərməlidir.

Göründüyü kimi, bu sazişin icrası Tramp administrasiyası dövründə 6 ay gecikdi. Lakin artıq xartiyadan irəli gələrək təlimlər başlanır. Sadəcə, hələ də amerikalı gömrükü və sərhədçi patrul xidməti Ermənistanı göndəriləməyib.

Maraqlıdır ki, təlimlərə Rusiya və İrandan reaksiya yoxdur. Tehran üçüncü qüvvənin regiona yerləşməsinə təhlükə adlandırır. Üstəlik, Ermənistanın təhlükəsizliyini öz məsələsi sayır.

Bəs elə az əvvəl onun üç nüvə bazasını bombalayan Trampın Ermənistanı ordu göndərməsinə İran niyə surur? Rusiya da seyrçi mövqedədir. Azərbaycan demədikləri qalmayan rusiyalı siyasətçilər, Kreml ABŞ ordusunun KTMT üzvü olan ölkəyə gəlişinə seyrçi qalmaqdadır.

Bu təlimlərin məqsədi nədir? Ermənistan KTMT-dən tezliklə de-yure çıxıb bilərmi?

Siyasi təhlilçi Sona Əliyevanın sözlərinə görə, ABŞ və erməni hərbiçilərinin hazırkı təlimi iki ildən bir keçirilməsi nəzərdə tutulan rutin təlimlərdəndir: "Erməni hərbiçilər bu təlimlərdə on beş ilə yaxındır ki, işi-

Tramp ordusunu İrəvana göndərir - iki qonşuda susqunluq

Bayden dövründə imzalanmış xartiya işə düşür; bu ay ABŞ-Ermənistan hərbi təlimləri keçiriləcək - ekspertlərin fərqli gözləntisi

rak edirlər. Əvvəllər bu kimi təlimlər daha çox NATO bayrağı altında və daha çox Gürcüstanda baş tuturdu. Birləşmiş Ştatlarla Ermənistan arasında imzalanan məlum xartiyadan sonra bu tipli hərbi-didaktik təlimlər Ermənistanda gerçəkləşəcək. Dediym kimi, budəfəki təlimlər daha çox kimi təlimlərdən sonra ABŞ Rusiyaya qarşı daha kəskin siyasi həmlələr gerçəkləşdirir. Görünən odur ki, Ermənistanla bu kimi təlimlər indi yox, gələcəyə hesablanmış

addımdır. Yeni gələcəkdə Gümrü bazası əl dəyişdirə və Rusiya hərbiçilərinin yerini amerikalılar tuta bilər".

Hərbi icmalçı Səxavət Məmməd isə yaxın zamanlarda regionda gərginliyin artacağını düşünür: "Ermənistan, xüsusilə 44 günlük müharibə nəticəsindəki məğlubiyyəti özündən daha çox Rusiyada axtarır. Ermənistan məğlubiyyətdən dərhal sonra özünü Rusiyadan Qərbə çevirdi. Fransa ilə əvvəldən də olan əməkdaşlıq daha da sıx-

laşdırıldı, Avropa İttifaqının mülki missiyası Ermənistanı yerləşdi. Silah alışı da Ermənistan Qərb və Hindistan istehsalına üstünlük verdi. Faktiki olaraq Rusiyanın arxa baxçası kimi gördüyü Cənubi Qafqaza Paşinyan hakimiyyəti kənar gücləri gətirdi.

Rusiya və İranın əsas rəqibi ABŞ-dır. Ermənistan Rusiyanın başını çəkdiyi KTMT-nin üzvü olduğu halda, ABŞ-la Strateji Tərəfdaşlıq Xartiyası imzaladı. Bundan əlavə, ABŞ ordusu ilə Ermənistan ordusu artıq üçüncü dəfə olacaq ki, hərbi təlimlər keçəcəklər. Təbii ki, bu təlimlər sülhməramlı fəaliyyət adı altında keçirilməlidir. Düşünürəm ki, "sülhməramlı" ifadəsi, sadəcə olaraq, Ermənistanın özünü Rusiya və İrandan sığorta etməsi üçün bir çətidir. ABŞ ordusu ilə Ermənistanın hərbi təlimlər keçməsinə İran və Rusiya səssiz kimi görsələr də, əslində, hər iki dövlətin reaksiya verəcəyi gözləniləndir. Rusiya konkret olaraq Ermənistan-dakı hərbi bazanın gücünü 50-60 faizdən 100 faizə çıxarmaq üçün addımlar atır. İran isə fərqindədir ki, Ermənistan region üçün də, elə İran üçün də təhlükədir. Ermənistanın ərazisi kiçik olsa da, orada Rusiyanın hərbi bazası var, bundan əlavə, mülki missiya adı altında Avropa İttifaqı və ABŞ mövcuddur. Bir ölkənin ərazisində bir-birinə daban-dabana zidd ölkələrin hərbi varlığı mütləq şəkildə ağır nəticələr verməlidir".

□ **Cavanşir ABBASLI,**
"Yeni Məsvat"

"Elə indiki Rusiya-Ukrayna müharibəsi də keçmiş Yuqoslaviya münaqişəsi kimi ya prosesə Qərbin, NATO-nun daha fəal müdaxiləsilə bitəcək, ya da uzandıqca uzanacaq və Putin erasının bitməsinə, hətta ola bilsin, ikinci "perestroyka"-nı gözləmək lazım gələcək - əfqan savaşında olduğu kimi" - bunu yazmaqdan az qala, barmaqlarımız da qabar olubdur.

Hüseyinbala SƏLİMOV

İkincisi, hər dəfə böyük Çörçillin bir fikrini yada salırıq: "Ruslar yeganə xalqlardandır ki, yalnız güclə hesablaşırlar".

Odur ki, Ukrayna-Rusiya müstəvisində az qala, hər gün sülhdən danışılma da, Tramp cənabları gündə bir bəyanat versə də biz adi siyasi təhlilçi kimi çox pessimistik: müharibə üç ildən çoxdur davam edir, ABŞ prezidenti Tramp artıq səkkizinci aydır hakimiyyətdədir və o, bu vaxta qədər hansı optimist bəyanatlar verməyibdir!

Amma cənab Vladimir Putin sülhə gəlmir ki, gəlmir və deyəsən, artıq Tramp da bunu başa düşməyə başlayıb: getdikcə Putinə verdiyi ultimativ "srok"u azaldır. İndi də hamı Trampın xəbərdarlıqlarının nə ilə bitəcəyini gözləyir, halbuki bu adam neçə aydır eyni pafos-inamla sülhə çağırışlar da edir...

Bizsə fikrimizdə qalırıq: Rusiyanı yalnız güclə, daha ciddi təzyiqlə yerində oturtmaq olar. Adam özün-

dən "Rusiya sülh istəyirmi?" deyər soruşanda qeyri-ixtiyari yadına çox məşhur mahnının "Ruslar müharibə istəyirmi?" sözləri düşür.

Yadınıza gəlirmi, bu mahnını İosif Kobzon və Lev Leşçenko (səhv etmərsən, ikisi də "paqonlu müğənni"lər idi - yaqin nə demək istədiyimi anladınız) oxuyurdur. İnsafən, pis oxumurdular. Amma yalan oxuyurdular, çünki ruslar nəinki müharibə istəyir, hətta ondan ötrü sinov da gedirlər.

Düzdür, sadəcə ruslardan heç vaxt, heç kim soruşmayıb ki, siz nə istəyirsiniz? Onların əvəzinə vaxtında rus çarları istəyib, Stalin istəyib, indi də Putin istəyir.

Amma Putinin dəstəkçiləri də az deyil. O gün Rusiya patriarxının kiçik müraciətini verirdilər.

Görün patriarx, bu "din və Allah adamı" nə deyir? Adam ərz edir ki, Rusiya başqa ölkələrə heç vaxt hücum etməyib! Təsəvvür edirsinizmi? Sual olunur: Rusiya hücum etmirsə, qeyri xalqları, ölkələri

istila etmirsə, bu boyda imperiya necə yaranıbdır?..

İndiki müharibə, Ukraynaya açılan yeni savaş necə olsun? Ukrayna başqa ölkə deyilmi? Keçmiş Rusiya imperiyasının yenidən azadlıq qazanmış dövlətləri başqa ölkələr deyilmi? Yoxsa elə prezidentləri Putin kimi patriarx cənabları da belə hesab edir ki, harada rus pravoslav kilsəsi varsa ora Rusiyadır?..

Faciə ondadır ki, bu fikir heç də realıqdan tam uzaq deyil. İnanın, elə rus keşişləri də belə düşünür, ona görə də Rusiya patriarxının nə demək istədiyini gözəl "anlayırıq", amma yenə də düşünürük ki, doğrudanmı Rusiya patriarxının rus ordusunun xorunun müşayiətilə yalandan "ruslar müharibə istəyirmi?" oxuyan Kobzondan (deyərsən, dünyasını dəyişib) və ya Leşçenkodan heç fərqi yoxdur?..

Bilirsiniz, burada adam daha nəyi qeyd etmək istəyir? "Din siyasətə qarşımı və qarşımamalıdır!" deyiləndə təcrübəli və realist politoloqlar həmişə

mənali-mənali gülümsünürlər, çünki tolerantlıqdan, sekulyarizmdən nə qədər dəm vurulsa da, dünyada həm də dinlərin, dini institutların savaşı gedir. Bu mənada rus pravoslav kilsəsinin iddiaları da rus siyasətçilərinin iddialarından nə geri qalır, nə də onlardan fərqlənir, bunların da öz imperiyaları, nüfuz coğrafiyaları var. Bir daha deyirik ki, tarix boyu imperiya uğrunda vuruşan tək rus siyasətçiləri, diplomatları və hərbiçiləri olmayıb, həm də rus kilsəsi, rus keşişləri olub.

Məsələn, rus pravoslav kilsəsi digər dinlər bir yana, daim Vatikanla, digər xristian cərəyanları ilə nüfuz uğrunda savaşmışdır. Səhv etmərsən, 2022-ci ildə rus pravoslav kilsəsinin əlindən Ukrayna çıxdı və ona görə də "Malorossiya" uğrunda savaş həm də rus pravoslav kilsəsinin apardığı savaşıdır.

Özü də bu, tək rus kilsələri üçün xarakterik deyil. Qonşuluğumuzda, kiçik Ermənistan da kilsə ilə hökumət arasında nüfuz uğrunda, kimin ölkəni idarə edəcəyi ilə bağlı əməl-

li-başlı savaş getmirmi?..

Hələ demirik ki, Putin çox "dindar prezident" hesab olunur: dini bayramlarda hamıdan tez kilsəyə gəlib şam yandırır, dua edir. Yaqin Tanrıdan diləyir ki, onun hakimiyyətini uzatsın, rus-sovet imperiyasını bərpa etmək üçün ona güc və qüdrət versin.

Ona görə də Tramp da, Avropa liderləri də əmin olmalıdırlar ki, Putini sülhə dəvət etmək yox, məcbur etmək olar, bunun üçün isə tək hərbi-texniki yardımla məsələ həll olunmayacaq, daha ciddi təsir və təzyiq lazımdır: bəli, əvvəldə xatırladığımız Yuqoslaviya münaqişəsində olduğu kimi.

Bilirsiniz, cənab Putinin də, rusların da başqa yolu yoxdur. Bunlar mədəni rəqəbat yolunu udublar, iqtisadi-texniki tərəqqi sandan digər ölkələrdən bəlkə də həmişəlik geri qalırlar. Ona görə düşünürük ki, tək birçə yolla, müharibələrlə, hərbi savaş, nüvə şantajı yolu ilə dünyanı özəri ilə hesablaşmağa məcbur edib, yalnız bu yolla öz maraqlarını təmin edə bilərlər...

Onun sözlərinə görə, qeyd olunan iqtisadi uğurların əldə edilməsində dövlətimizin işğaldan azad olunmuş ərazilərdə tətbiq etdiyi güzəşt mexanizmləri də əhəmiyyətli rol oynayıb: “Qeyd edək ki, Vergi Məcəlləsinin əsasən işğaldan azad olunmuş ərazinin rezidentləri 2023- cü ilin yanvarın 1-dən etibarən 10 il müddətinə gəlir, əmlak və torpaq sadələşdirilmiş vergidən azad ediləblər. Fərdi sahibkarlar, ailə-kəndli təsərrüfatları, torpaq və pay mülkiyyətçiləri tərəfindən ödənilən sosial sığorta haqlarının 2023-cü il yanvarın 1-dən 10 il müddətində 100 faiz həcmində dövlət büdcəsinin vəsaiti hesabına subsidiyalasdırılması nəzərdə tutulur. Həmin tarixdən işğaldan azad olunmuş ərazilərdə istehsal fəaliyyəti ilə məşğul olan sahibkarlara 10 il müddətində hər ay istehlak olunan kommunal xidmətlərin tariflərini uyğun olaraq ödədikləri vəsaitin 80 faizi məbləğində dövlət büdcəsinin vəsaiti hesabına maliyyə yardımı göstərilir”.

Fatmanisə üçün matematik

Zamin Hacı
 zaminhaci@gmail.com

“Dördqatlı ev var, onun hər qatında səkkiz pəncərə, damında iki kiçik pəncərə və iki tüstü bacası, hər qatda iki kirayəçi var. İndi mənə deyın görüm, dalandarın nənəsi neçənci ildə ölmüşdür?”
 (Yaroslav Haşek, “Cəsur əsgər Şveykin macəraları”)

Zəhmətkeşlərimiz yenə qəzəbləniblər. Bu dəfə onların nifrət obyektı təhsil sektorumuzdur. Hansısa ölkədə riyaziyyat üzrə beynəlxalq olimpiada keçirilib, orada Azərbaycan heç bir medal qazana bilməyibdir. Əslində çox vecimizə olmamış, sadəcə, bədnam qonşularımız Ermənistan 3 bürünc, Gürcüstan 2 bürünc medal alıbdir. Hətta Türkmənistan (2 gümüş, 1 bürünc), Qırğızıstan (2 gümüş, 3 bürünc), Özbəkistan (4 gümüş, 2 bürünc) medallar almışdır.

Keçən ay mən bu temada “Alternativ riyaziyyat” adlı yazı yazmışdım. Həmin yazı DİM sədri, hörmətli Məleykə Abbaszadənin “Riyaziyyat üzrə nəticələr istədiyimiz səviyyədən aşağıdır” açıqlamasına həsr olunmuşdu və mən sual qoymuşdum ki, görəsən, həmin səviyyə nədən ibarətdir, biz “iki vuraq iki bərabərdir dördə” deyə bilmiriksə, riyaziyyat necə inkişaf edəcəkdir?

Hətta həmin yazıdan sonra DİM-dən mənimlə əlaqə saxladılar, dedilər guya hansısa müzakirəyə dəvət etmək fikrindədirlər, lakin yaddan çıxıb getdi, açığı, mənim də buna hər hansı həvəsi qalmayıb. Məsələn, Vəlif Talibovun 1998-ci ildə BDU-nun hüququnu bitirməyən, oğlu Seymur Talibovun isə 2007-ci ildə yenə BDU-nun beynəlxalq hüquq ixtisaslarına necə girdiyinə cavab versələr bəsimdir.

Qayıdaq hesab-kitabımıza. Bizim bu riyaziyyat fənniylə ümummilli problemimiz var və bunu həll etmək Təhsil Nazirliyinin gücü, imkanları xaricindədir. Adi bir misal: rəsmi maaşı 300 manat olan adam ayda 1200 manatı necə xərcləyir? Yaxud məmur elə milyonluq villada yaşayır ki, onu tikmək üçün gerek 200 il dincəlmədən çalışsın.

“Riyaziyyat” elminə bizim münasibətimiz buna qoyduğumuz adda gizləndir, çünki az qala bütün dünya - qaxaxlardan ingilislərə, ruslardan türklərə, fransızlardan Afrikadakı yoruba xalqınacan hər kəs buna “matematika” deyir. Yalnız bizim kimi bir-iki millət ərəbcənin “təlim” mənası verən “riyazət” sözünü götürüb işlədirlər. Buyurun, analiz edək. “Riya” - dini termindir, insanlara özünü göstərmək üçün onları aldadan əməllərə deyilir. İkiüzlü mənası verən riyakarlıq sözü buradan törəmişdir. Ortadakı “ziy” hissesi konkret mənə daşımasa da, bu bizə istər-istəməz Ziya Məmmədov kimi korrupsioneri və ziyillə örtülü, gecə-gündüz yaltaq nəğmələr quruldayan bataqlıq ziyallılarımızı xatırladır. Qaldı “yat” sonluğu, bu da məlum məsələdir. Yeni etimoloji olaraq bizim riyaziyyat sözü “bataqlıqda riyakarcasına yatan” deməkdir.

Şagird ikən olimpiadalarda iştirak eləmişəm, orada sualların adətən orta məktəb proqramından kənara çıxdığını, xeyli çətin olduğunu bilirəm. O üzədən, biz orta məktəbi yarıtmırıqsa, olimpiadanı necə yarıdacağıq?

Ötən illərdə qazandığımız bəzi gümüş və bürünc medalların özəl türk liseyininin payına düşməsi də düşündürücüdür. Nədənə həmin liseyləri Fetö müəllimindən alıb Əli Həsənova verəndən sonra medalların arası kəsildi.

Maraq üçün bulki olimpiadada düşən suallara baxdım. Buyurun, onlardan biri belədir: “2025x2025 ölçüdə, vahid kvadratlara bölünmüş tor var. Fatmanisə (orijinalda Matilda idi - Z.H.) bir neçə düzbucaqlı, mümkündür fərqli ölçüdə plitkanı həmin tora elə yerləşdirməlidir ki, plitkaların tərəfləri torun xətlərinə düşsün, hər kvadrat vahidi isə uzağı 1 plitka ilə örtülsün. Fatmanisənin torun hər sütununda və sətrində yerləşdirəcəyi plitkaların sayı elə olmalıdır ki, ən azı 1 kvadrat vahidi plitka ilə örtülməmiş qalsın. Minimal plitka sayını müəyyən edin”.

Yazıq Fatmanisə indi buna nə cavab yazsın? Sən ona sual ver ki, icra başçısı rayonda döşəmək üçün dövlət büdcəsindən aldığı plitkalar hesabına neçə villa tikə bilər, neçə məşuqə saxlayar, üstəlik, arvadı da bundan xəbər tutmasın? Riyaziyyat “budu ey, student qədəş”.

P.S. Olimpiyatdan tam əliboş da dönməmişik, 3-4 həvəsləndirici diplom var. Onlardan birini alan şagirdimizin ismi-şərifü Üveys el Salehi çıxdı. Yoxsa biz riyaziyyat dərində də legioner limitini ləğv etmişik?

Rusiyada bir sıra rəsmi şəxslər də daxil, ən müxtəlif səviyyədə Azərbaycanla qarşı düşmənçilik ritorikası davam edir. Son vaxtlar ölkəmiz əleyhinə həm də yeni-yeni ittihamlar və hədələr səslənməkdədir. “Azərbaycanda Rusiya şəhərlərinin “adının dəyişdirilməsi” praktikasi geniş yayılarsa, Rusiya Azərbaycandan gələn təyyarə və qatarları qəbul etməkdən imtina edə bilər”.

Artıq xəbər verdikimiz kimi, bu təhdidi Rusiya Dövlət Dumasının MDB işləri üzrə komitəsi sədrinin birinci müavini Konstantin Zatulın səsləndirib.

“Azərbaycanın qisas kimi həyata keçirmək qərarına gəldiyi Rusiya şəhərlərinin və coğrafi konsepsiyalarının adlarının dəyişdirilməsi ilə bağlı onlara uğurlar arzulayıram. Yeganə məsələ odur ki, bu vəziyyətdə onların indi qərar verdiyi kimi ora təyinat yeri yazılsa, Azərbaycandan qatar və təyyarələri çətin ki qəbul edə bilər”, - erməni yanlısı sərsəmləyib.

Ardınca o iddia edib ki, guya “Rusiya indiki Azərbaycandan daha böyük tarixi köklərə və daha yetkin cəmiyyətə malik dövlət” olduğu üçün Azərbaycan mətbuatında Rusiya şəhərlərinin adlarının dəyişdirilməsinə Moskvanın “güzgü prinsipi” ilə cavab verməyəcəyinə ümid edir.

Onun sözlərinə görə, “Stepanakert” həmişə “Stepanakert” olub: “Sovet dövründə 20-ci, 30-cu, 40-cı, 50-ci, 70-ci illərdə, Sovetlər İttifaqı dağılana qədər Stepanakert olub”.

Zatulının üzümlə hava yolunu bağlamaq hədələrini necə qiymətləndirmək olar? Bu, rəsmi Moskvanın Bakıya mesajıdır, yoxsa zətiqırıq ermənipərəst deputatın boşboğazlığı?

Xatırladaq ki, Bakı Rusiyanın rəsmi dövlət agentliyi olan TASS-da Azərbaycanın Xankəndi şəhərinin “Stepanakert” adlandırılmasını ölkəmizin ərazi bütövlüyünə hörmətsizlik və təhqiramiz addım kimi qiymətləndirib. **Bəyanatda deyilir:** “Bu qeyri-dost addımla bağlı Rusiya tərəfinə xatırlatmaq istədik ki, hələ 1923-cü ildə Azərbaycanın əzəli torpaqlarında yaradılmış Dağlıq Qarabağ Muxtar Vilayətində Xankəndi şəhərinin adının qanunsuz olaraq dəyişdirilərək Azərbaycan xalqına qarşı daşnak ermənilərlə birgə qırğınlar törətmiş bolşevik Stepan Şaumyanın şərəfinə “Stepanakert” adlandırılması Azərbaycana qarşı həqarət idi”.

Bu arada Rusiyanın əsas təbliğat rüporlarından olan “Moskovskiy Komsomolets” (MK) qəzeti daha irəli gedə-

Rusiyadan Bakıya hava hədəsi, nasist ittihamı - Moskva “vabank” gedir!

Şimal qonşumuzun düşmənçilik ritorikası güclənir; gah uçuşları dayandırmağa çağırır, gah Azərbaycanı nasist Almaniyası ilə müqayisə edirlər; Kremlin şantajları nə qədər davam edəcək?

rək, Azərbaycanı nasist Almaniyası ilə müqayisə edib. Azərbaycanın hüquqi ərazisində sökülmüş qanunsuz Ayvazovski heykəli bəhanəsilə ölkəmizi heyrtəmiz həyasızcasına Üçüncü Reyxlə eyni sıraya qoyub.

Onu da qeyd edək ki, son baş verənlərin və hədələrin fonunda Rusiyada azərbaycanlı diaspor rəhbəri Şahin Şixlinski saxlanılıb. Az öncə onun oğlu tutulmuşdu.

Bəs bu təhdid və şantajlar daha nə qədər davam edəcək? Konkret olaraq, hava yolunun bağlanması diplomatik əlaqələrin kəsilməsinə gətirib çıxarmazmı? Rusiya bizdən nə istəyir?

Professor Qabil Hüseynli “Yeni Müsavat”a bildirib ki, Rusiya şizofrenik hərəkətlərə yol verir. Onun fikrincə, son aylarda atılan addımlar Moskvanın əsl siyasətini yenidən üzə çıxardı: “Rusiya siyasətçiləri, Kremlə bağlı media resursları maskanı yırtıb atdılar və müttəfiqlik haqda nağılları kənara qoyub özləri olmağa başladılar. Rusiya bir daha göstərdi ki, onun dostu və müttəfiqi olmur, ya sözünə baxan olur, yeni vassalına çevrilir, ya da qarşısındakı ilə terror, təhdid dilində danışır. Çünki Rusiyanın yeganə müttəfiqi onun işğalçı ordusudur. Bu mənada Azərbaycanla imzalanmış Moskva sənədinə hörmət qoymadılar”.

Politoloq Elxan Şahinoğlunun sözlərinə görə, Rusiya imperiyasının mövcud olduğu illərdə yaşamış erməniəsilli rəssam İvan Ayvazovskinin Qarabağa aidiyyəti yoxdur: “Ayvazovski Krimda anadan olub, orada da vəfat edib.

canla düşmən kimi danışmazdılar: “Axı müttəfiqin təy-yarəsini vurmazlar, olsa belə üzr istəyərlər, təzminat verərlər. Müttəfiqin şəhərinin adını ermənicə adlandırmazlar, deputatını deportasiya etməzlər, hava yolunu bağlamağa çağırışlar səsləndirməzlər, diaspor rəhbərlərini həbs etməzlər, işgəncə ilə adamları öldürməzlər. Bunların hamısını bizə qarşı ediblər və Rusiya bu gün də dayanmır, gərginliyi getdikcə artırır”.

Q.Hüseynlinin sözlərinə görə, Zatulının çağırışı məsuliyyətsizlikdir və hava yolunun bağlanacağı inandırıcı deyil: “Onsuz da hər həftə dron hücumlarına görə Rusiya aeroportları bağlanır. Bu ölkə artıq təhlükəsiz yer deyil. Bununla belə, uçuşlar var və düşünürəm ki, belə bir qərar veriləcək. O halda, açıq bir diplomatik savaş başlana bilər. Sadəcə, belə bəyanatlar qeyri-ciddiliyin əlamətidir. Rusiya Azərbaycana təzyiq yolu ilə nələrisə dikte etməyi hesablayıbsa, yanlış yanaşmadır. Ona görə də münasibətlərin əvvəlki dövrünə qayıdışı üçün addımlar atılmalıdır və Bakının gözləntiləri var. Bunu etmədikdə gərginlik qalacaq”.

Politoloq Elxan Şahinoğlunun sözlərinə görə, Rusiya imperiyasının mövcud olduğu illərdə yaşamış erməniəsilli rəssam İvan Ayvazovskinin Qarabağa aidiyyəti yoxdur: “Ayvazovski Krimda anadan olub, orada da vəfat edib.

Rusiya sülhməramlıları Qarabağa yerləşdikdən bir il sonra, yeni 2021-ci ildə işğal altındakı Xocalının ərazisində tələm-tələsik “Rusiya Şöhrət xiyabanı” yaradıldı və orada Azərbaycana aidiyyəti olmayan şəxslərin heykəllərini qoydular. Rusiya hərbcilərinə kim səlahiyyət vermişdi ki, onlar Azərbaycanın işğal altındakı torpaqlarında büstlər qoysunlar? Bu, Kremlin təxribatı idi, bununla Bakıya dolayı mesaj vermişdilər ki, bölgədən çıxmayacaqlar. Ancaq Rusiya Ukraynaya qarşı müharibəyə başladıqdan sonra vəziyyət dəyişdi, bölgədə nə rus hərbciləri, nə də onların büstləri qaldı, yerdə qalanlar da təmizlənmək üzrədir”.

Onun fikrincə, Azərbaycana qarşı qara təbliğatın başında yenə rusiyalı deputat Zatulın dayanıb, ümumi xora digərləri də qoşulub: “Azərbaycan əleyhinə yayımladıqları xəbərlərdə Prezident İlham Əliyevin Mədəniyyət Nazirliyinə Azərbaycan dili və ədəbiyyatı ilə bağlı vəzifələrin həvalə olunması barədə imzaladığı fərmana da “ilişiblər”. Rusiyadakı şovinistlər bu fərmana da siyasi don geyindirməyə çalışıblar. Hər bir dövlətin öz dilini təkmilləşdirmək hüququ var. Rusiyanın imperiya siyasəti bunu qəbul etmək istəmir. Hazırda rus şovinizmi ilə mübarizədəyik, geriye yol yoxdur, Azərbaycan dilinin ölkə ərazisinin hər yerində təbliğinə nail olmalıyıq”.

□ **Emil SALAMOĞLU,**
 “Yeni Müsavat”

Qusman yenidən Azərbaycanca gəldi

Tanınmış jurnalist, TASS-ın baş direktorunun keçmiş birinci müavini Mixail Qusman Bakıya gəlib.

Modern.az-ın məlumatına görə, o, ötən gün vəfat edən Xalq yazıçısı Elçin Əfəndiyevlə vida mərasimində iştirak edib. Qusman yazıçının yaxınları ilə görüşüb və onlara başsağlığı verib.

75 yaşlı Mixail Qusman 30 ilə yaxın TASS strukturlarında işləyib. 2000-ci ildən "Güc formulu" teleserialının müəllifi və aparıcısı olan Mixail Rusiyanın əməkdar mədəniyyət işçisi (2001) və əməkdar jurnalistidir. Qusman YUNESKO-nun Rabitə üzrə Beynəlxalq Proqramının Rusiya Komitəsinə rəhbərlik edir, YUNESKO-nun İnformasiya və Kommunikasiya üzrə Hökumətlərarası Şurasının (IPDC) və Rusiyanın YUNESKO üzrə Komissiyasının üzvüdür. O, Xankəndidə keçirilən Şuşa Qlobal Media Forumunda iştirak etdikdən sonra iyulun 24-də vəzifəsindən azad edilib.

"Qarabağın itirilməsi əsasən Ermənistanın 9-cu bəndi yerinə yetirməkdən imtina etməsi və "biz bu bəndi başqa cür başa düşürük" şəklində şərh etməyə başlaması ilə bağlıdır".

Bu iddianı Ermənistanın ikinci prezidenti, Xocalı hərbi canisi Robert Köçeryan ötən həftəsonu yerli mediaya müsahibəsində irəli sürüb.

Qeyd edək ki, 10 noyabr 2020-ci il kapitulyasiya sənədinin 9-cu bəndinə əsasən Ermənistan Azərbaycanın materik hissəsindən Naxçıvana maneəsiz yol açmaq öhdəliyi götürüb.

Köçeryan bu xüsusda ardınca bildirib: "Tamamilə təbii ki, o halda Azərbaycan da deyir "bizi axmaq hesab edirsiniz? Mühəribəni uduzan sizsiz, bu sənəddə Azərbaycanın maraqlarına cavab verən bircə məqam var və siz də bunu rədd edirsiniz?"

Köçeryana görə, daha sonra "Laçın dəhlizinin bağlanması və Qarabağın itirilməsi" baş verib.

Paşinyanın Bakıya sənədə düşməyən vədi olubmu, hansını ki, sonra danıb? Yoxsa bu, Köçeryanın onu gözədən salmaq üçün növbəti blefidir?

Deputat, Ana Vətən Partiyasının sədr müavini Günay Ağamalı hesab edir ki, Köçeryanın son açıqlamaları təxribat xarakterli ritorikanın nümunəsi və Ermənistan daxilindəki gərgin siyasi mühitin göstəricisidir. O, "Yeni Müsavat"a deyib ki, Köçeryan siyasi rəqibini hədəf almaqla Azərbaycanla normallaşma prosesinə əngəl törətməyə çalışır: "Lakin Köçeryanın erməni cəmiyyətində reputasiyası çox aşağı səviyyədədir və əksər ermənilər onu korrupsioner, fəaliyyətini isə qənaətbəxş hesab etmirlər. Məhz bu səbəbdən Köçeryan əllərində qalan yeganə vasitədən - Azərba-

can düşmənçiliyindən yararlanmağa çalışaraq erməni xalqını manipulyasiya etmək cəhdləri edir. Təbii ki, o, bu prosesdə tək deyil və Ermənistanla Azərbaycan arasında münasibətlərin normallaşmasında maraqlı olmayan qüvvələrdən fəal dəstək alır. Bütün bunlara baxmayaraq, 10 noyabr 2020-ci il tarixli Üçtərəfli Bəyanatın 9-cu bəndi açıq şəkildə Ermənistanın Azərbaycanın qərb rayonları ilə Naxçıvan arasında nəqliyyat əlaqəsinin təmin edilməsi öhdəliyini təsbit edir. Bu müddəa sənədin ayrılmaz hissəsidir və hüquqi baxımdan Ermənistan üçün məcburi xarakter daşıyır. Paşinyan rəhbərlik etdiyi ölkənin bu öhdəliyinə əməl etməli olduğu halda, sənədi qeyri-ciddi və ziddiyyətli şəkildə şərh edərək, faktiki olaraq Ermənistanın sözünün etibarsızlığını bir daha sübuta yetirib".

Deputatın fikrincə, Köçeryanın "Paşinyanın Bakıya verdiyi, lakin sənəddə əks olunmayan vədi pozduğu üçün Zəngəzur iddiası ortaya çıxıb" deməsi non-sensdir: "Azərbaycanın heç bir gizli və ya sənəddə yer almayan vədə ehtiyacı olmayıb və yoxdur. Azərbaycan yalnız rəsmi sənədlərdə əks olunmuş öhdəliklərin icrasını tələb edir və bu, onun suveren hüququdur. Köçeryanın bu açıqlaması Ermənistan daxilində siyasi manipulyasiyaların bir hissəsidir və realılıqla heç bir əlaqəsi yoxdur. Əslində bu açıqlama Ermənistan cəmiyyətinə növbəti təxribat dolu siqnaldır. Bu gün Qarabağın itirilməsi, sabah isə Ermənistanın digər ərazilərinin təhlükə altına düşməsi barədə qorxu yaratmaq və revanşist ideyaları yenidən gündəmə daşımaq cəhdidir. Halbuki bugünkü regional sabitliyi pozan əsas səbəb Ermənistanın 9-cu bənd üzrə öhdəliklərini

Paşinyana qarşı Zəngəzur iddiası - Bakıya verdiyi vədi pozub?

Köçeryan erməni baş nazirin üçtərəfli sənəddən kənar öhdəlik götürdüyünü iddia edir - reaksiya

yerinə yetirməməsidir. Azərbaycan dövləti rəsmi sənədlər əsasında öz hüquqlarını tələb edir. Azərbaycanın heç bir dövlətin torpaqlarına iddiası olmayıb və olmayacaq da. Ermənistan rəhbərliyi bu reallığı dərk etməli, imza atdığı sənədə hörmət etməyi öyrənməli və Azərbaycan qarşısında öhdəliyini yerinə yetirməlidir".

AĞ Partiya başqanının müşaviri, siyasi şərhçi Azər Hüseynov Köçeryanın açıqlamasını bir neçə istiqamətdən analiz edir: "Paşinyana qarşı son dövrlər səsləndirilən ittihamlar Ermənistanın daxili siyasi konfigurasiyası və regional güclər arasında davam edən geosiyasi gərginliklər kontekstində dəyərləndirilməlidir. Ermənistanın keçmiş prezidenti Robert Köçeryanın son açıqlamaları da məhz bu kontekstdə analiz olunmalıdır. Köçeryanın 2020-ci il 10 noyabr kapitulyasiya bəyanatının 9-cu bəndinə istinad edərək Paşinyanı verdiyi sözü tutmamaqda ittiham etməsi əslində ölkə daxilində siyasi rəqabətin bir parçasıdır və bir neçə məqsədə xidmət edir: həm Paşinyanın legitimliyini zədələmək, həm də öz siyasi revanş planlarına zəmin hazırlamaq.

Realılıqda isə Zəngəzur dəhlizinin açılması təkə Paşinyanın şəxsi iradəsi ilə tənəzimlənə biləcək bir məsələ deyil. Ermənistanın daxilində bu dəhlizə qarşı ciddi müqavimət var və bu müqavimət əsasən Köçeryan-Sərkisyan dövrünün siyasi və inzibati

elitasından qaynaqlanır. Bu çevrə, həm Rusiya ilə sıx əlaqələri, həm də köhnə nizamın dayaqları üzərində qurulmuş idarəçilik maraqları səbəbilə, Ermənistanın regionda yeni geosiyasi nizamın bir parçasına çevrilməsinə qarşıdır. Onlar Zəngəzur dəhlizinin açılmasının təkə Azərbaycan və Türkiyə ilə deyil, eyni zamanda Qərblə yaxınlaşma siyasətinə də yol açmaqla ehtiyat edirlər".

Ekspertə görə, digər tərəfdən, Ermənistanın daxili siyasi tarazlığı hələ də Paşinyanın tam nəzarətində deyil: "2021-ci ildə keçirilən növbədənəkar seçkilərdə qələbə qazansa da, Paşinyan administrasiyası dövlət aparatının mühüm qollarında, ordu, məhkəmə və xüsusi xidmət orqanlarında hələ də Köçeryan-Sərkisyan dövrünün təsirindən tam xilas ola bilməyib. Bu realılıq Paşinyanın hər hansı bir strateji addım atmasını çətinləşdirir və onu daxili sabitliyi qorumaq məqsədilə bəzi öhdəlikləri ertələməyə məcbur edir. Belə bir mühitdə, 10 noyabr bəyanatının 9-cu bəndində nəzərdə tutulan dəhlizin açılması ilə bağlı konkret addımların atılması siyasi cəhətdən risklidir və Paşinyan üçün daxilə əlavə təzyiqlərin yaranmasına səbəb ola bilər. Bütün bunların fonunda Zəngəzur dəhlizinin reallaşması yalnız Paşinyanın siyasi iradəsindən deyil, həm də regionda qlobal güclər arasında münasibətlərin hansı səviyyəyə çatacağından asılıdır. Hazırda Cənubi Qafqazda Rusiya, ABŞ,

Fransa və Böyük Britaniya kimi əsas oyunçular arasında ciddi rəqabət mövcuddur. Bu güclərin regiondakı maraqları toqquşduğu bir vaxtda, hər hansı transsərhəd infrastruktur layihəsinin reallaşması tə-

bii ki, sadələşmir. Rusiya Zəngəzur dəhlizinə nəzarət imkanını öz Cənubi Qafqaz strategiyasının bir hissəsi kimi görür, Qərb isə Ermənistanın bu yolla Azərbaycan və Türkiyə ilə yaxınlaşmasını da tam istəmir.

Paşinyanın Zəngəzur dəhlizinin açılması ilə bağlı öhdəliyi pozub-pozmaması məsələsi təkə şəxsi iradə və ya siyasi etibarsızlıq çərçivəsində deyil, həm də ölkədaxili güc mübarizəsi və regionda davam edən geosiyasi rəqabət kontekstində analiz olunmalıdır. Ermənistan daxilindəki köhnə siyasi elitanın hələ də təsir gücünü saxlaması və bu qüvvələrin Paşinyanın qərarlarını bloklaşdırma potensialı dəhliz məsələsində konkret irəliləyişin qarşısını alır. Beləliklə, Köçeryanın iddialarından fərqli olaraq, əsas məsələ Paşinyanın "sözünü tutmaması" deyil, Ermənistanın hələ də daxili siyasi sabitliyə və vahid strateji vizyona sahib olmamasıdır".

□ **Cavanşir ABBASLI,**
"Yeni Müsavat"

"Moskvanın Bakıya qəzəbi buradan qaynaqlanır" - professor

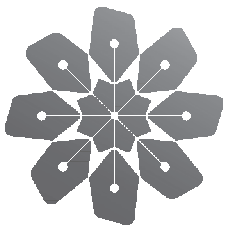
"İvan Ayyavovskinin (Ovanes Ayyazyan) büstünə görə haşır salan Mixail Şvidko, Sergey Mixalkov, Konstantin Zatulin kimiləri rus imperiyasının təbliğat köpəkləridir".

Əməkdar jurnalist, professor Qulu Məhərrəmli Mediane.az-a açıqlamasında belə deyib.

O bildirib ki, rus imperiyası həmişə Azərbaycana qarşı ikiüzlü, məkrli və riyakar siyasət yeridib: "Yaddan çıxmayıb - Moskva Qarabağ münaqişəsi ilə bağlı bir tərəfdən Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü dəstəklədiyini deyir, o biri tərəfdən İrəvana dəstək verir, bu yandan da erməni separatçılarını şirnikləndirərək nəfis şəkildə "Artsax" ensiklopediyası, Qarabağın "qədim erməni torpağı olması" haqqında cəfəngiyyat dolu kitablar nəşr edirdi.

İndi Azərbaycanın özünün tam suverenliyini təmin etməsi, Ermənistanın da gerçəkləri tam anlayaraq Qərbə üz tutması, beləliklə, Cənubi Qafqazın əldən çıxması Kremlə bərk qəzəbləndirib. İfşa və tərksilah edilmiş Moskvanın Bakıya qəzəb püskürməsi, Şvidkoların böyük Puşkinin abidəsini görməyib Ayyazyanı yalançı göz yaşları axıtması məhz buradan qaynaqlanır".

Q.Məhərrəmli açıqlamasının sonunda vurğulayıb: "Bu arada ABŞ-ın Ukraynada müharibəni dayandırmaqla bağlı Rusiyaya verdiyi ultimatumun vaxtına 3-4 gün qaldı..."

**Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnkişafı
Agentliyi**

Azərbaycançılıq ideyasının təbliği

Ötən ay Azərbaycan mətbuatının 150 illiyi təntənəli qeyd edildi. Azərbaycan mətbuatı bu illərdə şanlı, şərəfli yol keçib. Media ölkədə ən sürətlə inkişaf edən, müasir texnologiyaların tətbiqi ilə davamlı şəkildə təkmilləşən fəaliyyət sahəsidir. İnformasiya cəmiyyəti quruculuğunda, milli-mənəvi dəyərlərin qorunub saxlanması və təbliğində, maarifləndirmə sahəsində mətbu sözün rolu və əhəmiyyəti getdikcə artır. Mətbuatımızın ilk müjdəçisi “Əkinçi” qəzetinin nəşri dayandırıldıqdan sonra ölkənin ictimai-siyasi həyatında önəmli rol oynayan qəzetlər, jurnallar nəşr olunmağa başladı. O vaxtdan müxtəlif tənəzzül və intibah dövrləri yaşayan Azərbaycan mətbuatı cəmiyyətin proseslərə baxışını əks etdirən güzgü rolunu oynayıb. Hər zaman ölkənin inkişafına, tərəqqisinə öz töhfələrini verməklə milli düşüncənin formalaşmasında müstəsna xidmətlər göstərüb. Mətbuatımızın hamisi, jurnalistlərin yaxın dostu olan ümummilli lider Heydər Əliyev hakimiyyətdə olduğu hər iki dövrdə mətbuatın cəmiyyətdə rolunu, təsir gücünü yüksək dəyərləndirib.

Ulu öndər Heydər Əliyev hakimiyyətinin bütün mərhələlərində jurnalistlərin ən yaxın dostu olub və onlara böyük etimad göstərüb. O, jurnalistika peşəsinə daim yüksək qiymət verib. Bu gün də Azərbaycan jurnalistləri Ulu öndərin parlaq və işıqlı duyğularını xatırlayırlar. Onun zamanında media güclü zamanlarını yaşadı. Bu gün 150 illiyi qeyd olunan Azərbaycan mediası Heydər Əliyevin zamanında tam formalaşdı, gücə və struktura sahib oldu. Mediamızın imza sütunları, görkəmli yazar və reportyorlar məhz onun zamanında şöhrət və tiraj qazandılar, karyeralarının ən möhtəşəm mərhələsini yaşadılar. Ulu öndər medianın gücünün ölkənin gücü olduğunu vurğulayırdı. Eyni zamanda jurnalistlərə, bütün mediaya fəaliyyətlərində, yaradıcılıqlarında azərbaycançılıq ideologiyasını, Azərbaycan dövlətinin,

xalqının maraqlarını daim hər şeydən üstün tutmaq tövsiyəsini verirdi.

Sosial Tədqiqatlar Mərkəzinin sektor müdiri İlyas Hüseynov “Yeni Müsavat”a bildirdi ki, Ulu öndərin 1993-cü ildə hakimiyyətə qayıdışı sayəsində mətbuatımız yeni inkişaf mərhələsinə qədəm qoyub. 1995-ci ildə Ümummilli liderin rəhbərliyi ilə hazırlanan ilk müstəqil Azərbaycanın Konstitusiyasında mətbuata yüksək qiymət öz əksini tapıb: Konstitusiyamızda qeyd olunub ki, “Demokratiyanın, siyasi plüralizmin və vətəndaş cəmiyyətinin əsas atributlarından hesab olunan söz və məlumat azadlığının başlıca daşıyıcıları kütləvi informasiya vasitələridir”.

Müstəqillik illərində Azərbaycan mətbuatı ilə bağlı ilk fərman da Ulu öndər tərəfindən imzalanıb:

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Etibar SEYİDAĞA

Qarabağ gülür, azərbaycanlılar sevinir - “Böyük Qayıdış”

Azərbaycanın işğaldan azad olunmuş torpaqlarında “Böyük Qayıdış” prosesi sürətlə və mərhələli şəkildə davam edir. Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə həyata keçirilən bu genişmiqyaslı layihə sayəsində minlərlə vətəndaş öz doğma yurduna qovuşur. Qarabağ və Şərqi Zəngəzurd müasir infrastruktur qurulur, yaşayış məntəqələri bərpa olunur, sosial və iqtisadi həyat canlanır. Hazırda işğaldan azad olunmuş ərazilərimizdə 50 mindən artıq vətəndaş yaşayır və çalışır. İlin sonuna kimi bu rəqəmin daha da artacağı gözlənilir.

Modern.az “Böyük Qayıdış” çərçivəsində bölgələrə köçürülmə ilə bağlı deputatların təəssüratlarını öyrənib. Füzuli rayonunun deputatı Vüqar Bayramov bildirib ki, Qarabağda yaşayan və çalışanların 15 mindən çoxu keçmiş məcburi köçkünlərdir və bu insanlar artıq daimi olaraq həmin ərazilərdə məskunlaşıblar.

“Burada intensiv məskunlaşma davam edir və növbəti

mərhələdə bu prosesin daha da genişlənməsi planlaşdırılır. Hazırda Füzuli şəhərində 3 mindən artıq keçmiş məcburi köçkün məskunlaşıb. Şəhərlə yanaşı rayonun digər kənd və qəsəbələrində də məskunlaşma üçün infrastruktur qurulur, tikinti və abadlıq işləri aparılır.

Gözlənilir ki, ilin sonundak Füzuli şəhərində ikinci yaşayış kompleksinin bərpasına

Azərbaycançılıq

Azərbaycançılıq ideologiyası

milli mətbuatımızda

Ulu öndər Heydər Əliyev medianın gücünü dövlətin gücü hesab edirdi

“Dahi rəhbər azad mətbuatın inkişafını demokratik cəmiyyətin varlığını təsdiqləyən müəhlüm amil kimi qiymətləndirirdi. 1998-ci il 6 avqust tarixli “Azərbaycan Respublikasının söz, fikir və məlumat azadlığının təmin edilməsi sahəsində əlavə tədbirlər haqqında” Fərmanı ölkəmizdə mətbuatın inkişafında mühüm hadisə kimi qiymətləndirilir. Fərmandan sonra mətbuatın üzərindən dövlət senzurası

götürüldü, söz və mətbuat azadlığının əsası qoyuldu. 1999-cu ilin sonunda “Kütləvi informasiya vasitələri haqqında” yeni qanun qəbul olundu. Bu sənəd mətbuatın inkişafına mane olan bürokratik əngəllərin aradan qaldırılmasına yol açdı. Ümummilli liderin təşəbbüsü və rəhbərliyi ilə mətbuatın inkişafı ilə bağlı ardıcıl, davamlı tədbirlər həyata keçirildi. 2000-ci ilin martında Ulu öndərin sərəncamı ilə

“2000-2001-ci illərdə kütləvi informasiya vasitələrinin maddi-texniki şəraitinin yaxşılaşdırılması üzrə tədbirlər Proqramı” təsdiq olundu. Milli mətbuatın yubileylərinin gəniş qeyd olunması, KİV-lərə birləşmiş yardımın göstərilməsi, mətbuat işçilərinin sosial müdafiəsinin gücləndirilməsi, milli mətbuatın inkişafındakı xidmətlərinə görə jurnalistlərin fəxri adlarla təltif edilməsi haqqında sərəncam-

lar mətbuata, mətbuat işçilərinə Ulu öndərin göstərdiyi misilsiz qayğının əyani nümunəsidir. Ümummilli lider jurnalist əməyini daim yüksək qiymətləndirib, jurnalistlərin peşəkarlığının artırılması istiqamətində fərman və sərəncamlar imzalayıb. Əbədiyaşar lider mətbuatın inkişafına yüksək diqqət və qayğı göstərdiyinə görə 2002-ci ildə “RUH” Azərbaycan Jurnalistləri Müdafiə Komitəsi tərəfindən “Jurnalistlərin dostu” mükafatına layiq görülüb”.

Ekspert qeyd etdi ki, müstəqil mətbuatın formalaşmasına və inkişafına xidmət edən siyasət bu gün Prezident İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam etdirilir. Ölkəmizdə söz və mətbuat azadlığına, kütləvi informasiya vasitələrinə ən yüksək səviyyədə qayğı göstərilir: “Dövlətimizin başçısının təşəbbüsü ilə “Əməkdar jurnalist” adı bərpa olunub. Yeniləşmə, təkmilləşmə zamanın tələbidir. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin “Azərbaycan Respublikasında media sahəsində islahatların dərinləşdirilməsi haqqında” Fərmanı yeni reallıqların bariz nümunəsidir. Fərmana uyğun olaraq “Medianın İnkişafı Agentliyi” publik hüquqi şəxs yaradılıb. Yeni dövrdə milli mətbuatımızın inkişafı ilə bağlı qanunvericilik bazası təkmilləşdirilib, “Media haqqında” yeni qanun qəbul edilib. MEDIA Agentliyi qısa müddətdə ölkəmizdə mətbuat sahəsində islahatların daha da dərinləşdirilməsi istiqamətində bir sıra uğurlara imza atıb”.

nun mərkəzi və ətraf kəndlərinə köç prosesi aparılır. Şükürbəyli və Horovlu kəndləri yenidən qurulur, bununla yanaşı, digər kəndlərimizin də təməlləri qoyulur. Həmin yaşayış məntəqələri mərhələli şəkildə sakinləri qəbul edəcək. Ümumilikdə indiyə qədər Cəbrayıl 659 ailə, yəni respublikanın müxtəlif bölgələrindən olan vətəndaşlar köçürülüb. Bu tarixi prosesi görmək, insanların sevincini paylaşmaq hər birimiz üçün qürur mənbəyidir. Uzun illər xalqımıza yaşadılan müsibətlərdən sonra bu torpaqlara geri dönüş reallaşır.

Cənab Prezidentin də qeyd etdiyi kimi, Böyük Qayıdış prosesi uğurla davam edir və insanlar doğma yurdlarında rahat şəkildə həyatlarını bərpa edirlər. Bu proses təkcə Cəbrayıl məhdudlaşmır, digər azad olunmuş ərazilərdə də ardıcıl şəkildə həyata keçirilməkdə davam edir”.

Xocalının deputatı Elman Məmmədov isə qeyd edir ki, işğaldan azad olunmuş torpaqlarda həyata keçirilən bərpa və yenidənqurma işləri, qayıdış prosesi birbaşa cənab Prezidentin nəzarəti və rəhbərliyi ilə aparılır. Onun mütəmadi səfərləri, hər səfərdə müxtəlif obyektlərin təməlqoyma və açılış mərasimlərində iştirakı bunu

bir daha sübut edir.

“Mən də Xocalı sakini və məcburi köçkün kimi doğma torpaqlara qayıdışı səbirsizliklə gözləyirəm. Hazırda Xocalının Təzəbinə, Xanyurdu və Balıca kəndlərinə köçlər həyata keçirilir. Bu kəndlərə səfərlərimiz olur, insanlarla görüşüb onların əhval-ruhiyyəsi ilə tanış oluruq. Bu günədək Xocalının müxtəlif yaşayış məntəqələrində ümumilikdə 80-dən çox ailə köçürülüb. Təkcə Balıca kəndinə 200-ə yaxın ailə yerləşdirilib. Təzəbinəyə, Xanyurduya isə gündəlik olaraq köçlər davam edir. Bu ilin sonunadək əlavə olaraq Daşbuلاق və Badara kəndlərinə də ailələrin köçürülməsi gözlənilir. Həmin kəndlərdə artıq istifadəyə hazır evlər var və köç prosesi ardıcıl şəkildə həyata keçirilir”.

Ağdam rayonunun deputatı Aqil Abbas isə deyir ki, rayonun Kəngərli, Xıdırli və Sarıcalı kəndlərinə təxminən 500-600 ailə köçürülüb: “Həminin arzusu doğulduğu yurda qayıtmaqdır. Mən də doğma şəhərim Ağdam istifadəyə verildikdən sonra ora köçəcəyəm”.

“Növbəti 5 ildə Laçının tam məskunlaşdırılması və iqtisadi inkişafı təmin edilə bilər”, - bunu isə Laçın rayonun deputatı Rövşən Muradov deyib.

Məmmədov da öz təəssüratlarını bölüşüb: “Bu gün Azərbaycan xalqı, xüsusilə keçmiş məcburi köçkünlər, öz doğma yurdlarına qayıtmağın sevincini və qururunu yaşayır. Onların illərlə ürəklərində saxladıkları böyük arzuları gerçəkləşir. Böyük Qayıdış prosesi cənab Prezidentin rəhbərliyi ilə sürətlə icra olunur.

Hazırda Cəbrayıl rayonu-

Cəbrayıl rayonunu təmsil edən deputat Ceyhun

Çinə məxsus beynəlxalq elektron ticarət şəbəkəsi “Temu” Azərbaycan manatı və bayrağı formasında dəsmalların satışına başlayıb. Bu addım birmənalı qarşılanmayıb və tənqid olunub.

Dəsmallar sanitariya-təmizlik məqsədilə istifadə olunan əşyalardır və üzərində bayraq, manat və ya dövlət atributlarının yerləşdirilməsi bu kontekstdə rəməz təhqir xarakteri verə bilər.

Qanunvericiliyin tələblərinə əsasən, Azərbaycan Respublikasının Dövlət Bayrağından reklam, ticarət nişanı və digər kommersiya məqsədilə istifadə edilməsinə yol verilmir.

Bu isə o deməkdir ki, bayraq motivinin satış məqsədilə malların üzərinə yerləşdirilməsi qanuna ziddir, istər yerli, istərsə də xarici platformalarda bu kimi hallara qarşı dövlət hüquqi ölçü götürə bilər. Ancaq bir sıra inkişaf etmiş ölkələrdə bu nümunələr çoxdur. ABŞ, Fransa, Britaniya kimi ölkələrin həm milli valyutası, həm bayrağı hətta çimərlik geyimlərində belə əks olunub. Qardaş Türkiyənin bayrağı olan müxtəlif geyimlər və sair görmək də olar.

İqtisadçı Xəlid Kərimli hesab edir ki, bu məsələnin iqtisadiyyata o qədər də ciddi təsiri yoxdur. “Yeni Müsavat”a şərhində ekspert bildirdi ki, satıcılar Azərbaycandan satışı artırmaq üçün bu addımı atırlar: “Hər şey sifarişçidən asılıdır. Alıcı isə təklif olunan məhsulları ala da bilər, almaya da bilər. Belə məsələlərdə məcburiyyət olmur. Biznes baxımından cəlbəddici olsa da, bunun Azərbaycana birbaşa aidiyyəti yoxdur. Özəl sifariş olduğu üçün istənilən şəxs istənilən sifariş verə bilər”.

Bayrağımız və manatımız şəklində dəsmallar - “Temu”ya etiraz

Çinə məxsus ticarət şəbəkəsinin bu addımı tənqidlə qarşılanıb; iqtisadçı və hüquqşünas isə deyir ki...

Hüquqşünas Polad Mehdiyev isə “Yeni Müsavat”a açıqlamasında qeyd etdi ki, Azərbaycan Respublikasının “Dövlət bayrağının istifadəsi qaydaları haqqında” 2004-cü il tarixli qanunda belə istifadəyə dair heç bir icazə nəzərdə tutulmayıb, əksinə, bayrağın yalnız dövlət atributu kimi istifadəsi konkret yerlərlə məhdudlaşdırılıb: “Həmin qanunun 10-cu

maddəsinə əsasən, dövlət bayrağının istifadəsinə dair məhdudiyyətlər müəyyən edilib. Əslində bu norma dövlət bayrağını kommersiya dövriyyəsinin predmetinə çevirməyi qadağan edir. Yeni bayrağın və ya onu xatırladan vizual elementlərin, simvolların satılan məhsul üzərində istifadəsi, o cümlədən dəsmallar, geyimlər və digər mallarda əks olunması hüquqi

baxımdan qanun pozuntusu sayılır. “Temu”nun satdığı dəsmallarda Azərbaycan bayrağının istifadə edilməsinə hüquqi cəhətdən icazə verilmir. Qanun dövlət rəmnin əşyalaşdırılmasını və ya alçaldıcı kontekstdə istifadəsinə yolverilməz hesab edir. Eyni zamanda bayrağın dəsmal üzərində istifadəsi hörmətsizlik və ya rəmnin alçalması kimi qiymətləndirilə bi-

şamil oluna bilər: “Milli valyutanın (manatın) istifadəsi məsələsində isə əsas hüquqi baza “Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı haqqında” Qanundur. Azərbaycan manatı həmin qanunla qorunur və onun simvolik və ya vizual istifadəsi də normativ çərçivəyə tabedir. Valyutanın dizaynı və istifadəsi yalnız Mərkəzi Bankın səlahiyyətindədir. Vizual olaraq manatı

kontekstdə deyilsə. İctimai qınaq və ictimai senzura burada daha mühüm rol oynayır. Fransa, Almaniya və digər Al ölkələrinin dövlət rəmnələri, xüsusilə bayraq və himn ictimai hörmət prinsipi ilə qorunur. Onların yersiz, qeyri-etik və təhqiramiz formada istifadəsi hüquqi məsuliyyət doğura bilər”.

■ Nigar HƏSƏNLİ, “Yeni Müsavat”

Ölkədə ilk: yeniyetmə qız əməliyyatla oğlana çevrildi - tövsiyə

Psixoloqlar bu kimi hallarda anlayışlı yanaşmanın və davamlı müşahidənin vacibliyini vurğulayırlar

Azərbaycanda hər kəsi heyranə gətirən nadir və psixoloji cəhətdən həssas hadisə baş verib. 13 il boyunca ailəsi və cəmiyyət tərəfindən qız uşağı kimi tanınan azyaşlı gəncə kimliyini kəşf etdikdən sonra həyatını tamamilə dəyişdirib. Yeniyetmə uzun müddətdir daxili psixoloji na-

rahatlıqlar yaşayırmış və bu səbəbdən bir neçə peşəkar psixoloqla görüşürülüb. Mütəxəssislərlə aparılan dərin söhbətlər nəticəsində onun əslində özünü oğlan kimi hiss etdiyi və yanlış cinsiyyətlə böyüdüüyü üzə çıxıb. Ailə və həkimlərin qərarı ilə azyaşlıya tibbi yardım göstərilib və o, cinsiyyət dəyişdirmə əmə-

liyyatı olunaraq rəsmi olaraq oğlan cinsiyyətini qəbul edib. Hazırda uşağın vəziyyətinin stabil olduğu və psixoloji dəstəyin davam etdiyi bildirilir.

Bu hadisə cəmiyyətin diqqətini yenidən gender kimliyi, psixoloji sağlamlıq və azyaşlıların özünü tanıma prosesinə yönəldib. Mütəxəssislər bu kimi

hallarda ailələrin anlayışlı və dəstəkləyici olmasının uşağın psixi sağlamlığı üçün həyati əhəmiyyət daşıdığını bildirirlər.

Bəs yeniyetmənin Azərbaycanda bundan sonrakı həyatı, həmyaşıdlarının ona münasibəti necə olacaq? Axı cəmiyyət çox mühafizəkardır.

Mövzunu “Yeni Müsavat” üçün **kliniki psixoloq, psixoterapevt Rövşən Nəcəfov** şərh etdi. O diqqətə çatdırdı ki, cinsiyyət kimliyi ilə bağlı keçid prosesi yaşayan yeniyetmələr üçün bu dəyişiklik yalnız fiziki yox, həm də dərin psixoloji və kimlik böhranı ilə müşayiət olunur: “Yeniyetmə hələ tam formalaşmamış kimliyi ilə barışmaqda çətinlik çəkə bilər və bu, onun daxilində uzunmüddətli ziddiyyətlərə, suallara və emosional gərginliyə səbəb ola bilər. İnsan özünü dərk etmədikcə, daxili sabitlik əldə edə bilmir. Kimlik axtarışı uzandıqca psixoloji qeyri-sabitlik və özünə qarşı inamsızlıq artır. Bu prosesin ən ciddi risklərindən biri intihar düşüncələrinin yaranmasıdır. Cinsiyyət disforiyası yaşayan gənclər arasında intihar cəhdləri və bu istiqamətdə düşüncələr kifayət qədər yüksək səviyyədədir. Əgər bu gənclər davamlı psixoloji təzyiq, sosial təcrid və alçaldıcı münasibətlərlə üzləşərlərsə, bu risk daha da artır və ağır nəticələrə səbəb

ola bilər. Cinsiyyət keçidi, yeni hormonal və ya cərrahi müdaxilələr ciddi psixoloji və bioloji əsaslarla söykənən müəkkəb bir prosesdir. Əgər bu müdaxilələr erkən yaş dövründə həyata keçirilirsə, gələcəkdə bədən quruluşu, reproduktiv sağlamlıq və psixoseksual inkişaf baxımından əlavə çətinliklər meydana çıxar. Hormonal balansın qorunması üçün uzun müddət tibbi nəzarət və paralel şəkildə psixoloji dəstək zəruri olur”.

R.Nəcəf vurğuladı ki, cinsiyyət kimliyi ilə cinsi oriyentasiya bir-birindən fərqli anlayışlardır: “Cinsiyyət kimliyi insanın özünü hansı genderdə hiss etməsi ilə bağlıdır. Cinsi oriyentasiya isə şəxsin emosional və ya seksual olaraq hansı cinsə yönəldiyini ifadə edir. Birincisi insanın kim olduğunu, ikincisi isə kimi sevdiyini göstərir. Bu fərqi aydın şəkildə dərk etmək həm psixoloji dəstək prosesində, həm də cəmiyyətin münasibətinin formalaşmasında vacibdir.

Yeniyetməlik dövrü insan həyatının ən müəkkəb və həssas mərhələlərindən biridir. Bu dövrdə gənclər kimlik axtarışı, emosional dəyişkənlik və sosial qəbul ehtiyacı ilə üz-üzə qalırlar. Xüsusilə cinsiyyət disforiyası yaşayan bir yeniyetmənin özünü tanıması, əsl kimliyini qəbul etməsi və bu həqiqəti çevrəsinə açıqlaması, üstəlik, keçidə dair addımlar atması həm böyük daxili güc, həm də psixoloji baxımdan ciddi risklər tələb edir. Əgər bu həssas mərhələdə yeniyetmə tənha, sosial təcrid, zorakılıq və ya alçaldıcı

münasibətlərlə qarşılaşarsa, bu, onun psixoloji sağlamlığı üçün ciddi təhlükə yarada bilər. Belə hallarda depressiya, öz-güven əskikliyi və posttravmatik stress pozuntusu kimi ağır nəticələr ortaya çıxar bilər”.

Psixoloq eyni zamanda qeyd etdi ki, cəmiyyət artıq bu hallara problem kimi deyil, elmi əsaslarla izah olunan insani bir həqiqət kimi yanaşmağı öyrənməlidir: “Xüsusilə sosial mediada məsxərə, nifrət və qərəzli münasibətlərə yer olmamalıdır. Əvəzində maarifləndirici, etik və empati əsaslı müzakirələr təşviq edilməlidir. İnsanları ağır psixoloji vəziyyətlərlə təhqir etmək əxlaqi və hüquqi baxımdan yolverilməzdir. Unutmayaq ki, həqiqət mühakimə deyil, elm və anlayış tələb edir. Cəmiyyət öz dəyərlərini qorumaq istəyirsə, bunu qərəzlə yox, humanist düşüncə və insani yanaşma ilə etməlidir. Hər bir insanın öz kimliyini qorumaq və ifadə etmək hüququ var. Bu hüquq nə cəmiyyətin, nə də başqalarının hökmünə tabe deyil. Bu hüquq yalnız fərdin özünə məxsusdur. Yeniyetmələr daim diqqətlə dinlənməli, mühakimə edilmədən, hissələrini səbəst ifadə edə biləcəkləri təhlükəsiz emosional mühitə əhatə olunmalıdır. Davamlı psixoloji dəstək bu prosesin vacib hissəsidir. Ailə və yaxın çevrə anlamaqlıdır ki, bu mərhələ yalnız tibbi və ya sosial bir dəyişiklik deyil, həm də fərdin varoluşuna dair dərin və incə psixoloji bir yolculuqdur”.

■ Nigar HƏSƏNLİ, “Yeni Müsavat”

Xəbər verdiyimiz kimi, Mərkəzi Bank (AMB) istehlak kredit kartları üzrə tənzimləmələrə dəyişiklik edib. Tənzimləyicinin qəbul etdiyi yeni qaydalara əsasən, borcalanın kredit xətti limiti (bütün kredit təşkilatları qarşısındakı öhdəliklər nəzərə alınmaqla) onun xalis gəlirinin 5 misli ilə məhdudlaşdırılıb. Həmçinin overdraft limitləri kredit xətləri anlayışına daxil edilib. İstehlak kredit kartlarının balansdan kənar hissəsi üzrə kreditə konvertasiya əmsali 40 faiz müəyyən olunub.

Mərkəzi Bankın əsaslandırmasına görə, dəyişikliklərin məqsədi əhalinin həddindən artıq borclanmasının qarşısını almaq və bank sektorunun dayanıqlılığını qorumaqdır. AMB-nin təhlillərinə görə, son dövrlərdə kredit kartlarının həcmi sürətlə artıb və bu, borc yükünün də yüksəlməsi ilə müşayiət olunub.

Yeni qaydalara əsasən, nağd vəsaitlə, bank və qiymətli metallarla təmin edilmiş kredit xətləri bu limitin hesablanmasından istisna edilir. Həmçinin bu limitdən artıq olan istehlak kredit xətlərinin ümumi məbləği bankın tutulmalarından sonra I dərəcəli kapitalının 1 faizindən çox olmamalıdır.

Bank sahəsi üzrə ekspert Əkrəm Həsənovun “Yeni Müsavat”a dediyinə görə, Mərkəzi Bankın bu qərarının həm sosial, həm də iqtisadi səbəbləri var:

“Əsas məqsəd istehlak kreditlərinin artımının qarşısını almaqdır. Bundan əlavə, bir neçə əlverişli də var. Bunlardan biri sosial xarakterlidir. Mərkəzi Bank görür ki, əhali sürətlə borclanır, insanlar bir çox hallarda gəlirinin qaytarmağa yetməyəcək qədər kredit götürür, sonra da qaytara bilmirlər. Bu da son nəticədə sosial problemlərə səbəb olur. Buna görə də Mərkəzi Bank açıq şəkildə bəyan etdi ki, totalım, xalis aylıq gəlirimin manat olan adam bütün banklardan birlikdə 5 min manatlıq kredit kartı götürə bilər. Bundan artığı verilməyəcək”.

Ekspert bildirir ki, Azərbaycan bankları istehlak kreditlərini daha həvəslə verirlər: “Banklar üçün krediti biznesdənə, vətəndaşdan almaq daha rahatdır. Əvvəla, istehlak kreditinin faizi yüksək, müddəti azdır - bank daha qısa müddətdə daha yüksək faiz gəliri əldə edir. İkincisi, qayatrılmasında problem yaranıqda, sadə vətəndaşın üstünə getmək, məhkəmədə özünə sərf edən qərar almaq daha asandır, kollektorlar adi vətəndaşı daha tez borcunu ödəməyə məcbur edə bilər. Biznesə münasibətdə bunları etmək mümkün olmur, yaxud çətin olur. Mərkəzi Bankın kredit kartlarına limit məhdudiyyəti qoymasının bir məqsədi də məhz bankları biznes kreditlərinə yönəltməkdir. İq-

Kredit kartı olanların diqqətinə: yeni tələb var

Mərkəzi Bankın limit qərarında məqsəd nədir?

tisadiyyatın inkişafı üçün belə kreditlərə ehtiyac var, banklar likvid vəsaitlərini buna yönəltməlidirlər”.

Rəsmi məlumata görə, bu il iyulun 1-nə Azərbaycanda vaxtı keçmiş kreditlərin məbləği 527,4 milyon manat təşkil edib. Bu, iyunun 1-i ilə müqayisədə 3,8 faiz çoxdur. Ölkədə problemlı kreditlərin məbləği ilin əvvəlinə nisbətən 17,4 faiz, son 1 ildə isə 16,75 faiz artıb. İyunun sonuna vaxtı keçmiş kreditlərin ümumi kredit portfelində xüsusi çəkisi 1,7 faiz təşkil edib. Bu nisbət mayın sonuna da 1,7 faiz, ötən il dekabrın sonuna 1,5 faiz, ötən il iyunun sonuna isə 1,7 faiz olub.

Bir sıra mütəxəssislər problemlı kreditlərin artmasında əsas rolun istehlak kreditlərinə məxsus olduğunu bildirirlər. 2015-2016-cı illərin devalvasiyalarından sonra yaranan problemlı kredit böhranından sonra Mərkəzi Bank istehlak kreditlərinin sərtləşdirilməsi üçün banklarla iş apardı. Bir neçə ildən sonra belə kreditlərin ümumi kredit portfelindəki payını azaltmaq mümkün oldu. Lakin son illərdə Azərbaycanda yenidən istehlak kreditlərinin davamlı artımı diqqəti cəlb edir. Rəsmi statistikaya nəzər salsaq görürük ki, 2020-ci illə müqayisədə

belə kreditlərin ümumi məbləği 3 dəfəyə yaxın artıb.

Göstəricilərin illik müqayisəsi göstərir ki, son bir ildə bankların kredit portfelindəki artımın hərəkətverici qüvvəsi istehlak kreditləri olub. Belə ki, Mərkəzi Bankın məlumatına əsasən 2025-ci ilin iyun ayında may ayı ilə müqayisədə bankların kredit portfelində 0,3 faiz və ya 85,6 milyon manat artaraq 28 milyard 472,1 milyon manata çatıb. 30 iyun 2025-ci il tarixində bankların kredit portfelinin strukturu belə olub: biznes kreditləri 53,2 faiz və ya 15 milyard 143,7 milyon manat (2024-cü ilin eyni dövründə 54,6 faiz və ya 13 milyard 874,8 milyon manat); istehlak kreditləri - 31,3 faiz və ya 8 milyard 898,3 milyon manat (30 faiz və ya 7 milyard 633,8 milyon manat); ipoteka kreditləri - 15,5 faiz və ya 4 milyard 430,2 milyon manat (15,4 faiz və ya 3 milyard 920,8 milyon manat).

Son 12 ay ərzində bankların kredit portfelində biznes kreditlərinin xüsusi çəkisi 54,6 faizdən 53,2 faizə düşüb, istehlak kreditlərinin xüsusi çəkisi 30 faizdən 31,3 faizə yüksəlib.

İqtisadçı-ekspert Samir Əliyev bildirir ki, AMB kredit kartlarına limiti borclanmanın daha məsuliyyətli və sağlam aparılması məqsə-

dilə edildiyini açıqlayıb:

“Bankın gözləntisinə görə, edilmiş dəyişiklik əhalinin izafi borclanmasının qarşısını alacaq. Mərkəzi Bank hesab edir ki, son dövrlərdə istehlak krediti seqmentində kredit kartlarının yüksək artım dinamikası müşahidə edilir. Əlbəttə, baş tənzimləyicinin borclanma məsələsinə həssas yanaşması və lazım olduqda kredit təşkilatlarını və əhalini məsuliyyətsiz borclanmadan çəkindirəcək qərarlar verməkdə haqlıdır. Ancaq qurumun özünün dərc etdiyi statistika fərqli mənzərəni göstərir. Məsələn, ödəniş kartları ilə verilmiş kreditlərin ümumi həcmində ilin ilk yarısında 3,2 faiz artım olsa da, son ay azalma qeydə alınıb. May-iyun aylarında belə kredit kredit qoyuluşunun həcmi 1,42 milyard manatdan 1,39 milyard manata düşüb. Azalma digər göstəricilərdə də qeydə alınıb. Kredit kartlarının sayı cari ilin yanvar-iyun aylarında 2256 mindən 2118 minə düşüb. Ümumi ödəniş kartlarında isə belə kartların payı 11,3 faizdən 10,3 faizə düşüb. Bu müddətdə kredit kartları üzrə əməliyyatların sayı 14 milyondan 13,8 milyona, əməliyyatların ümumi həcmi isə 893 milyon manatdan 800 milyon manata düşüb. Yeni ümumi mən-

zərə kredit kartlarına əvvəlki marağın olmamasını göstərir”.

Ekspertə görə, Mərkəzi Bankın “istehlak krediti seqmentində kredit kartlarının yüksək artım dinamikası müşahidə edilir” fikri də nisbidir: “Çünki bu ilin ilk yarısında ev təsərrüfatlarına verilmiş kreditlərin həcmi 4,8 faiz artdığı halda kartlarla verilmiş kreditlərin artımı 3,2 faiz olub. Ümumi istehlak kreditlərində ödəniş kartları ilə verilmiş kreditlərin payı 8,1 faiz təşkil edir. Hərçənd bu göstərici 2024-cü ildə 8,2 faiz olub və 2022-ci ildən sonra ən aşağı göstəricidir.

Hər bir halda bəzi ziqzaqlara rəğmən ümumi tendensiya azalma üzrə gedir. Belə vəziyyətdə şərtləri sərtləşdirmək nə dərəcədə vacibdir? Yaxşı olardı ki, əsas diqqət istehlakçılarının hüquqlarının pozulmasının qarşısının alınmasına yönəldilsin. Müştərinin icazəsi olmadan əmək haqqı kartından avtomatik olaraq kredit kartı üzrə borcun silinməsi, eyni zamanda kredit kartı üzrə gecikmə başlanan növbəti gündən başlayaraq hər gün müştəriyə zəng vuraraq onlara psixoloji təzyiq edilməsi praktikasına son qoyulsun”.

Qeyd edək ki, Mərkəzi Bankın bu addımının bir məq-

sədi də ölkədə inflyasiyanın qarşısının alınması ola bilər. Belə ki, ölkə əhalisinin gəlirləri istirahət, gəzinti, həmçinin bir çox hallarda məişət xarakterli alışların həyata keçirilməsinə imkan vermir. Son illərdə kredit kartları ilə iri məişət texnikasının alınması, həmçinin xarici ölkələrə turist səfərlərinin, hətta müalicə xərclərinin ödənməsi praktikası sürətlə genişlənir. Bu isə əvvəla, idxalı stimullaşdırmaqla (alınan elektron əşyaların hamısı xaricdən idxal olunur) valyutanın xərəcə axınına, eyni zamanda idxal inflyasiyasının təsirinin artmasına səbəb olur. Belə ki, AMB-nin hesablamalarına əsasən ölkədə inflyasiyaya əsas artırıcı təsir - 60 faiz olmaqla idxaldan qaynaqlanır. Tənzimləyici qeyd edir ki, global ticarətdə gedən proseslər ömtəə və maliyyə bazarlarında dalğalanmalara səbəb olmaqdadır: “Bu şəraitdə inflyasiyanın başlıca xarici risk faktoru kimi idxal inflyasiyası hesab olunur. Bu amil isə bir tərəfdən ticarət tərəfdaşlarında inflyasiyadan, digər tərəfdən isə nominal effektiv məzənnənin dinamikasından asılıdır”.

AMB-yə görə, inflyasiyanı artırma biləcək əsas daxili risk faktoru xərc amillərinin aktivləşməsi və məcmu tələbin izafi artımı qeyd oluna bilər: “Bu baxımdan ortamüddətli perspektivdə dövlət xərclərinin və istehlak kreditlərinin məcmu tələbə və qiymətlərə mümkün təsirləri dəim diqqətdə saxlanılmalıdır”.

MB İdarə Heyətinin sədri Taleh Kazımov qeyd edib ki, istehlak kreditlərinin həcmində 10 faiz artımı ölkədə inflyasiyanı 0,34 faiz artırır: “Bizim proqnozlarımıza görə bu ilin sonuna Azərbaycanda istehlak kredit portfelinin artımı 13 faiz ətrafında olacaq. Bu isə inflyasiyaya, ev təsərrüfatlarının istehlakı vasitəsi ilə 0,43 faiz bəndi artırıcı təsir göstərəcək. 2026-cı ildə isə istehlak kredit portfelinin artımı 16 faiz artıma ətrafında olacaq, bu da inflyasiyaya 0,56 faiz bəndi artırıcı təsir edəcək”.

□ **Dünya SAKIT, “Yeni Müsavat”**

Ölkədə yoluxucu xəstəliklərlə bağlı vacib açıqlama

Hazırda yoluxucu xəstəliklərin kütləvi yayılma halları müşahidə edilmir. Bu barədə "Trend"-in sorğusuna cavab olaraq Səhiyyə Nazirliyi Respublika Gigiyena və Epidemiologiya Mərkəzindən məlumat verilib.

Bildirilib ki, yay fəslində bəzi xəstəliklər, xüsusilə də bağırsağ infeksiyalarına yoluxma riski arta bilər.

"Lakin hazırda yoluxucu xəstəliklərin kütləvi yayılma halları müşahidə edilmir, ölkədə epidemioloji vəziyyət stabildir və daim nəzarət altındadır.

İsti yay günlərində şəxsi gigiyena qaydalarına xüsusi diqqət yetirmək, günorta saatlarında açıq havada olmamaq tövsiyə olunur", - deyə əlavə edilib.

Şəmkirdə istidən beyninə qan sızıb öldü

Şəmkirdə beyninə qan sızan kişi ölüb. Hadisə rayonun Keçili kəndində qeydə alınıb. Kənd sakinini 50 yaşlı Çingiz Məhəmməd oğlu Məhərrəmovun isti hava şəraitində beyin qan sızması keçirib. Nəticədə o, müalicə aldığı xəstəxanada ölüb. Aşağıdakı rayon prokurorluğu tərəfindən aparılır.

Bakının bu çimərlikləri sağlamlığa təhlükədir

Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin xüsusi hesabatı göstərir ki, paytaxt və ətraf ərazilərdə yerləşən bəzi çimərliklərdə dəniz suyunun təmizliyi qənaətbəxş deyil. Sıx və Pirsağı kimi çimərliklərə çirkab suların axıdılması səbəbindən bu ərazilərdə çimmək tövsiyə olunmur və sağlamlıq baxımından təhlükəli hesab edilir.

Bunu Modern.az-a açıqlamasında Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi yanında İctimai Şuranın üzvü, ekoloq Rövşən Abbasov deyib. O bildirib ki, təhlükəsizlik və sağlamlıq baxımından dəniz suyunun daha təmiz olduğu əraziləri seçmək məqsədəuyğundur.

"Mən xüsusilə Bakıdan bir qədər kənarda yerləşən çimərlikləri tövsiyə edərdim. Bu ərazilərdə dənizə çirkab su axını müşahidə olunmur və suyun təmizliyi nisbətən daha yüksək səviyyədə qiymətləndirilir. Düzdür, onların bir qismi rəsmi olaraq çimərlik kimi təsnif olunmasa da, sadəcə, dəniz sahili kimi istifadə edilir".

Ekoloqun sözlərinə görə, Bakının yaxınlığında çimmək üçün daha münasib ərazilərdən biri də Zirə qəsəbəsinə yaxın yerləşən çimərliklərdir: "Buradakı dəniz suyunun digər ərazilərlə müqayisədə daha az çirkəndiyi müşahidə olunur. Xüsusilə Abşeron Milli Parkına gedən yol üzərində, Zirə kəndini keçdikdən sonra yerləşən sahillər çimərlik üçün daha əlverişli hesab edilir".

Son olaraq R.Abbasov onu da əlavə edib ki, Bilgəh və Nardaran istiqamətində yerləşən bəzi çimərliklərdə də suyun təmizliyi qənaətbəxşdir və bu ərazilərdə də çimmək tövsiyə oluna bilər.

Yeni Klinikanın direktoru Barat Yusubov bütün orqanlarını bağışlayıb. O, həyatının ən önəmli qərarını verdiyini bildirib. "Bu gün bəlkə də həyatımın ən önəmli qərarını verdim - bütün orqanlarımı bağışladım. İnanılmaz sevincliyəm, çünki ölümlə kimlərsə həyat bəxş edəcəm", - deyər Barat Yusubov qeyd edib.

tə köçürülüb. Bu əməliyyatlar yalnız ölkəmizdə deyil, ümumən Qafqaz regionunda ilk dəfə meyit donordan alınan orqan transplantasiyası əməliyyatları hesab olunur.

Orqan bağışlama əməliyyatı yalnız beyin ölümü halında, sağlığında orqan bağışlamaq istəyən donör üçün isə bağışlayan şəxsin razılığı ilə icra olunur.

Bəs B.Yusubov kimi or-

hallar çox az müşahidə olunur: "Azərbaycanda bu əhəmiyyətli tam oturmamışdır. Statistik məlumatlar da bunu göstərir. Ən çox rast gəlinən hallar, məsələn, bir şəxsin sağlığında yaxın birinə böyrəyini hədiyyə etməsidir. Amma öləndən sonra orqanların dövlətə və ya səhiyyə sistemində bağışlanması halları çox nadirdir. Hətta dini baxımdan da bəzi insanlar buna qarşı çıxır".

göstərir ki, hələ cəmiyyətdə bu məsələyə tam aydın münasibət formalaşmayıb. Əgər bir insanın ölümü nəticəsində bir neçə insanın həyatı xilas olursaydı, bu, təbii ki, normal və təqdirəlayiq haldır. Amma bütün bu proseslər mütləq qanunvericilik çərçivəsində, şəffaf və ciddi nəzarət altında həyata keçirilməlidir. Qətiyyənlə imkan verilməməlidir ki, bu məsələ qara bazara çevrilsin.

Orqanlarını bağışlayacaq məşhurlar - Yusubovun o qərarından sonra...

Azərbaycanda 910 nəfər orqan transplantasiyası üçün növbədədir - partiya sədri və deputatdan fərqli baxış

Barat Yusubov

Qeyd edək ki, hazırda Azərbaycanda 910 nəfər orqan transplantasiyası (böyrək, qaraciyər, sümük ilişi və buynuz qışasının transplantasiyası) üçün növbədədir.

Bu barədə Səhiyyə Nazirliyi Orqan Donorluğu və Koordinasiya Mərkəzindən bildirilib. Məlumatla əsasən, onlardan 298-i böyrək, 123-ü qaraciyər, 464-ü sümük ilişi, 25 nəfəri isə buynuz qışa transplantasiyası üçün növbə gözləyir.

Qurumdan verilən məlumata görə, 2025-ci ilin ilk 6 ayında ölkədə 174 transplantasiya əməliyyatı aparılıb. Bunlardan 47-si böyrək, 30-u qaraciyər, 16-sı sümük ilişi, 81-i isə buynuz qışa transplantasiyasıdır. 21 əməliyyat uşaqlarda, 153-ü böyüklərdə həyata keçirilib. Müraciət edənlərin sayında ciddi artım müşahidə olunur.

Meyit donordan transplantasiya məqsədilə ürək, ağciyər (ürək-ağciyər kompleksi), böyrəklər, qaraciyər, mədəaltı vəzi, mədə, bağırsaqlar, uşaqlıq, yuxarı və aşağı ətraflar, sümüklər, dəri-fassiya-əzələ kompleksi və onların seqmentləri, sümük ilişi, gözün buynuz qışası və kök hüceyrələri götürülə bilər.

Bu il Azərbaycanda ilk dəfə meyit donordan orqanlar transplantasiya edilib. Meyit donordan götürülmüş qaraciyər 23 yaşlı xanıma, gözün buynuz qışası isə iki resipiyen-

qanlarını bağışlamaq istəyən tanınmışlar varmı? İslam dini insanın öz orqanlarını bağışlamasını necə qarşılayır?

AĞ Partiya başqanı Tural Abbaslı mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat"a deyib ki, İslamda orqan bağışlanmasına müxtəlif yanaşmalar mövcuddur: "Bu sahədə müxtəssislər daha dəqiq deyə bilər, amma ümumilikdə müsbət yanaşılır. Yeni qanunvericilikdə könüllülük prinsipi əsas götürülür. Bir insan orqanını bağışlayarsa, bu, tam könüllü şəkildə olmalıdır. Burada heç bir ticarət məqsədi olmamalıdır, orqan satışından söhbət gedə bilməz. Əgər orqanlar kiminsə həyatını xilas edərsə, bağışlamağa icazə verilir və bu, həm dini, həm də hüquqi baxımdan mümkündür sayılır".

O, Azərbaycanda bu sahədə ənənənin hələ tam formalaşmadığını vurğulayır: "Bizdə bu sahədə fikir ayrılıqları var. Bəzi insanlar orqan bağışlanmasına qarşı çıxır. Amma əsas yanaşma müsbətdir. Mənim şəxsi münasibətim də müsbətdir. Orqan bağışlanmasında əsasən beyinin ölümü halında baş verir. Dünyada bir çox insanlar öz ölümlərindən sonra orqanlarının başqa insanlara köçürülməsinə razılıq verirlər və bu, həmin insanlara yeni həyat bəxş edir".

Bununla belə, partiya funksioneri qeyd edir ki, Azərbaycanda hələlik belə

Tural Abbaslı bir konkret nümunəyə də diqqət çəkir: "Səhv etmərsə, mərhum millət vəkili Gənirə Paşayeva öz sağlığında orqanlarını bağışladığını qeyd etmişdi. Amma vəfatından sonra ailəsi buna razı olmadı və bu, reallaşmadı. Bu da onu

insan orqanı alveri dünyada çox ciddi və təhlükəli məsələdir. Ona görə də orqan transplantasiyası sistemli şəkildə, hüquqi tənzimləmələrlə aparılmalıdır. Bu şərtlərlə, mən də bu yanaşmaya müsbət baxıram".

Deputat, ilahiyyat üzrə fəlsəfə doktoru Ceyhun Məmmədovun fikri də diqqət çəkir: "İslama görə, zərurət yaranıqda belə hallar qəbul edilir. Əgər mərhumun ailə üzvləri icazə verərsə, meyit donorluğunda problem olmamalıdır. Düşünürəm, bu önəmli qərardır. İslam dini bu kimi məsələlərdə həmişə öz dəstəyini ifadə edir və ədalətli mövqeyini ortaya qoyur. İnsan sağlamlığı hər şeydən önəmlidir və dinimiz insan sağlamlığına xüsusi önəm verir. Dinimizin bu məsələyə müsbət münasibətini nəzərə alaraq, onu düzgün formada həyata keçirməyə çalışmalıyıq".

□ **Afaq MİRAYIQ, "Yeni Müsavat"**

Bakı sakini TƏBİB-dən şikayətçidir

Bakı sakini İlhamə Xankişiyeva Tibbi Ərazi Bölmələrinin İdarəetmə Birliyindən (TƏBİB) şikayətçidir. Rəddəsiyamıza müraciət edən vətəndaş bildirib ki, avqustun 2-də gecə saatlarında səhərdə qəfil narahatlıq olub. Təcili Tibbi Yardım dərhal müraciət olunsaydı, tibbi briqada çağırışa 1 saatdan sonra gəlir.

"Gecə səhərdə yaranan problemə görə bacım təcili yardım çağırırdı. Təcili yardım 01:26-da çağırıldısa da 02:36-da gəlir. Bu özlərinin təqdim etdiyi vəzəfdə də əks olunub. 1 saat 10 dəqiqəyə təcili yardım gəlir? Mənə sadəcə maraqlıdır ki, insan həyatı bu qədər önemsizdir? Bir saatdan sonra gələn təcili yardım kimə lazımdır ki?", deyər İlhamə xanım etiraz edir.

Musavat.com sözügedən şikayətlə bağlı TƏBİB-ə sorğu ünvanlayıb.

□ **Musavat.com**

Sağlam olmaq üçün gündə neçə dəfə yeyək? - diyetoloq rəyi

Ləman Süleymanova: "Gündə bir dəfə yemək orqanizm üçün təhlükəlidir"

"Dünyada insanların öz bədənlərinə qarşı etdiyi ən böyük haqsızlıq ac olmağa-olmaya qida qəbul etməkdir".

"Yeni Müsavat" Medici-na.az-a istinadən xəbər verir ki, bu sözləri həkim-diyetoloq Fuad Məcidov bildirib.

"Dünyanın geridə qalmış, axmaq hərəkətini gündə 3 dəfə yemək yeyənlər edir. Mən səhər yeməyi yemişəm, günorta heç nə yemirəm, çünki ac deyiləm, istəmirəm. Qulağınızda sırğa edin, ac deyilsəniz, bədən siqnal vermir, yemək yemə. Gündə 2 dəfə yemək, hətta bir dəfə yemək lazımdır. Onda sağlam, tərəvətli olacaq, bütün bədənin bayram edəcək. Onurğandan tutmuş saçına kimi hər şey sağlam olacaq. Həkimləri gəzmək istəmirsinizsə, gündə 1 dəfə yeyin", - F.Məcidov qeyd edib.

Bəs digər diyetoloqlar bu mövqeyi bölüşürmü? Sağlam və gümrəh olmaq üçün gündə neçə dəfə yemək lazımdır? Gümrəhlik üçün qida nə dərəcədə şərtdir?

Qeyd edək ki, ənənəvi tibbi yanaşmaya əsasən, gündə 3 əsas və 1-2 ara yemək qəbulu bədən metabolizmasının tarazlığı üçün faydalı sayılır. Bu yanaşmanın tərəfdarları hesab edirlər ki, orqanizmə müəyyən aralıqlarla enerji daxil olması qanda şəkərin stabil qalmasına, əzələ kütləsinin qorunmasına, hormon balansının tənzimlənməsinə kömək edir.

Lakin son illərdə intermiten fasting (vaxta bağlı aclıq) və OMAD (One Meal A Day - gündə 1 dəfə yemək) kimi qidalanma sistemləri geniş populyarlıq qazanıb. Bu sistemlər insulin müqavimətinin azaldılması, çəki itirilməsi, iltihabi proseslərin zəiflədilməsi

kimi bir sıra müsbət təsirlərlə əlaqələndirilir.

Harvard Tibb Məktəbi və Johns Hopkins Universiteti kimi nüfuzlu qurumların bəzi alimləri də qeyd edirlər ki, vaxta bağlı aclıq müəyyən yaş və bədən tipi üçün faydalı ola bilər. Lakin bu rejimlər hər kəs üçün uyğun deyil və fərdi yanaşma tələb olunur.

Bir sıra həkim-diyetoloqlar bildirir ki, əgər insan fiziki olaraq az hərəkət edir, artıq çəkiddən əziyyət çəkirsə və metabolizması yavaşlayıbsa, gün ərzində bir və ya iki dəfə yeməklə bədəni yüklənmədən enerji qəbulunu təmin edə bilər. Lakin bu, hamıya aid deyil. Uşaqlar, yaşlılar, hamilə qadınlar, aktiv idmançılar və müxtəlif xəstəliklərdən əziyyət çəkən şəxslər üçün bu cür qidalanma fəsadlı ola bilər.

Həmçinin bədən ac olmasa belə, sağlam, balanslı və az miqdarda yeməyin orqanizmin ehtiyaclarını ödəmək üçün vacib olduğu vurğulanır. Çünki aclıq hissi hər zaman orqanizmin ehtiyaclarını gündən əks etdirməyə bilər. Bəzi hallarda aclıq hormonlarının pozulması nəticəsində doyma siqnalı zəifləyir və ya lənəliyə bilər.

Beləliklə, bu qənaətə gəlmək olur ki, gündə bir dəfə yemək bəzi insanlarda enerjini artırır, arıqlamağa kömək edir və sağlamlıq göstəricilərini yaxşılaşdırırsa da, digərlərində əks-təsir göstərə bilər. Ən vacibi isə odur ki, bədənin ehtiyaclarını dinləməyi öyrənmək, qida keyfiyyətinə və tərkibinə diqqət yetirmək, rejimi həyat tərzinə uyğunlaşdırmaq lazımdır. Bu baxımdan hər hansı bir qidalanma sistemə keçməzdən öncə isə peşəkar həkim və diyetoloqla məsləhətləşmək tövsiyə olu-

nur.

Mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat"a danışan **həkim-diyetoloq Ləman Süleymanova** bildirir ki, qidalanma insanın ümumi sağlamlığı və həyat keyfiyyəti üçün mühüm rol oynayır: "Ümumiyyətlə, düzgün qidalanma insan sağlamlığının əsasıdır. Qidalanma təkcə bədən çəkisinə deyil, eyni zamanda daxili orqanların funksiyasına, hormonların balansına və ümumilikdə orqanizmin fəaliyyətinə birbaşa təsir göstərir. İnsan ömrü boyu qidalanmasına diqqət yetirməlidir".

L.Süleymanova həmkarı həkim-diyetoloq Fuad Məcidovun gündə bir dəfə yemək barədə səsləndirdiyi fikirlərlə razılaşmadığını bildirir: "Hesab edirəm ki, həmkarım bu məsələdə bir qədər ifrata varıb. "Dünyanın ən axmaq hərəkətini insanlar edir" deməsi isə doğru yanaşma deyil və bu ifadə ictimaiyyətə qarşı sayğısızlıq kimi qəbul oluna bilər. Həkimlər daha ehtiyatlı və etik şəkildə fikir bildirməlidir".

Mütəxəssisin fikrincə, gün ərzində əsasən üç dəfə - səhər, günorta və axşam yeməkləri vacibdir. Lakin bu yeməklərin keyfiyyəti, porsiyası və kalori yükü diqqətlə seçilməlidir: "Səhər, günorta və axşam ağır, kalorili yeməklər qəbul etmək olmaz. Bu, həzm prosesini pozur, metabolizmanı zəiflədir və qidaların orqanizm tərəfindən gec həzm olunmasına səbəb olur. Optimal variant budur ki, səhər və günorta normal porsiyada qidalanmaq, axşam isə daha yüngül menyuya üstünlük vermək lazımdır. Eyni zamanda bəzi şəxslər səhər yüngül yeyib, günorta normal, axşam isə çox yüngül şəkildə qidalan-

mağı da seçə bilərlər. Amma gün ərzində, ümumiyyətlə, qidalanmadan imtina etmək, xüsusilə gündə yalnız bir dəfə yemək doğru deyil və bu, sağlamlıq üçün təhlükəli nəticələrə gətirib çıxara bilər".

Həkim-diyetoloq qeyd edir ki, səhər yeməyi insanın günə enerjili başlaması üçün əsasdır: "Səhər yeməyi beyin fəaliyyətinin aktivləşməsi, bədənin enerji ilə təmin olunması baxımından vacibdir. Səhər qidasını qəbul etməyən insanlarda halsızlıq, diqqətsizlik, yorğunluq və maddələr mübadiləsinin ləngiməsi halları müşahidə olunur. Üstəlik, səhər yeməyindən imtina edən insanlarda günorta və axşam "vəhşicəsinə" aclıq hissi yaranır. Bu da normadan artıq yeməyə, nəticədə isə piylənməyə səbəb olur.

Gündə yalnız bir dəfə qidalanmaq mədə-bağırsaq sisteminə problemlər yarada, arterial təzyiqin yüksəlməsinə, şəkərin səviyyəsinin pozulmasına və maddələr mübadiləsinin ciddi şəkildə zəifləməsinə səbəb ola bilər.

İnsanlar belə yanlış tövsiyələri dinləyib gündə bir dəfə yeməyə keçdikdə, orqanizmdə stress vəziyyəti yaranır. Yorğun düşən orqanizm aldığı yüksək kalorili və ağır yeməkləri çətinliklə həzm edir. Bu isə mədə-bağırsaq xəstəliklərinin, yüksək təzyiqin, şəkər balansının pozulmasının, həmçinin piylənmənin əsas səbəblərindən birinə çevrilə bilər. Maddələr mübadiləsi zəifləyir, immun sistemində çökmə baş verir və uzun müddət bu rejimdə yaşamaq orqanizmin enerjisini tükəndirə bilər".

Ləman Süleymanova əlavə edir ki, səhər yüngül də olsa yemək mütləqdir: "Səhər və günorta normal yemək qəbul edib, axşam meyvə və ya yüngül salat yemək yay aylarında daha məqsədəuyğundur. Ancaq ümumilikdə gündə yalnız bir dəfə yemək heç bir halda tövsiyə edilmir. Bəzən gündə iki dəfə yemək rejimi bəzi insanlarda xoş təsir göstərə bilər, lakin bu da mütləq şəkildə həkim nəzarəti və fərdi yanaşma əsasında tətbiq edilməlidir. Xüsusilə işləyən, fiziki və zehni yükü olan şəxslər üçün balanslı və fasiləli qidalanma vacibdir. Əks halda, orqanizm bu rejimə tab gətirməyə bilər".

✉ **Xalidə GƏRAY, "Yeni Müsavat"**

Kirayə mənzil axtaranlara çağırış - tələsin!

"Vəziyyət bu şəkildə davam edərsə, yaxın aylarda kirayə mənzil bazarındakı vəziyyət daha da ağırlaşmaqla bilər. Buna görə də ev axtarışında olan tələbələr dərslərin başlamasına az qalmış yox, daha tez kirayə mənzil axtarışına çıxsaqlar yaxşı olar".

Bu sözləri Tribunainfo.az-a əmlak **eksperti Elnur Fərzəliyev** paytaxtın kirayə mənzil bazarı ilə bağlı danışarkən deyib. O bildirib ki, köhnə binalar davamlı olaraq söküldüyü üçün Bakıda ucuz qiymətə olan kirayə evlər də yoxa çıxır:

"Son illər Bakıda aparılan söküntü işləri, köhnə binaların, evlərin sökülməsi səbəbindən kirayə mənzil bazarında qıtlıq yaranıb. O da özü ilə bərabər qiymət artımını gətirib. Sökülən köhnə binalarda kirayə qiymətləri əlçatan idi. İndi həmin binalar sökülüb, yerinə yeni binalar inşa edilib. Ancaq bina yeni olduğuna görə kirayə haqqı da avtomatik olaraq qalxıb. Bu artım 2 dəfədən də çoxdur. Nəzərə alsaq ki, kirayə mənzilləri daha çox tələbələr axtarır, bu artım da tələbələrə heç bir şəkildə sərf etmir. Bu qiymətlər həm bölgədən gəlib təhsil alan, həm də kirayədə qalan tələbə üçün olduqca çətinləşir.

Paytaxtda aparılan söküntü işləri, köhnə binaların sökülərək yeni binalarla əvəzlənməsi davam edərsə, yaxın aylarda kirayə mənzil bazarındakı vəziyyət daha da ağırlaşmaqla bilər. Buna görə də ev axtarışında olan tələbələr dərslərin başlamasına az qalmış yox, daha tez kirayə mənzil axtarışına çıxsaqlar yaxşı olar".

Bakıda əhalinin ən sıx yaşadığı rayonlar - siyahı

2025-ci ilin əvvəlinə olan məlumatlara görə, Bakı şəhərində əhalinin sayı 2.4 milyona yaxın olub. Buna baxmayaraq, paytaxt ərazisində əhali bərabər şəkildə yerləşməyib.

Modern.az xəbər verir ki, Bakıda əhalinin ən çox məskunlaşdığı rayon Sabunçu olsa da, sıxlığa görə siyahıya Nəsimi rayonu başçılıq edir.

Rayonların əhali sayı aşağıdakı kimidir:

Sabunçu rayonu	- 331.3 min nəfər
Binəqədi rayonu	- 308.6 min nəfər
Xətai rayonu	- 277.0 min nəfər
Nəsimi rayonu	- 219.5 min nəfər
Suraxanı rayonu	- 208.9 min nəfər
Xəzər rayonu	- 206.2 min nəfər
Yasamal rayonu	- 194.2 min nəfər
Nizami rayonu	- 185.9 min nəfər
Nərimanov rayonu	- 181.2 min nəfər
Səbail rayonu	- 102.0 min nəfər
Qaradağ rayonu	- 117.7 min nəfər
Pirallahı rayonu	- 18.8 min nəfər
Əhali sıxlığına görə (1 kv.km-ə düşən insan sayı) Bakı rayonları:	
Nəsimi rayonu	- 21,950 nəfər - kv/km
Nizami rayonu	- 9,295 nəfər - kv/km
Xətai rayonu	- 9,233 nəfər - kv/km
Nərimanov rayonu	- 9,060 nəfər - kv/km
Yasamal rayonu	- 9,710 nəfər - kv/km
Səbail rayonu	- 3,400 nəfər - kv/km
Binəqədi rayonu	- 2,374 nəfər - kv/km
Suraxanı rayonu	- 1,741 nəfər - kv/km
Sabunçu rayonu	- 1,380 nəfər - kv/km
Pirallahı rayonu	- 627 nəfər - kv/km
Xəzər rayonu	- 557 nəfər - kv/km
Qaradağ rayonu	- 109 nəfər - kv/km.

MUSAVAT

Son səhifə

N 135 (8745) 5 avqust 2025

ABS-da qərribə qətl - yaşlı qonşusunu yadplanetli sanıb güllələdi

ABS-ın Minnesota ştatında bir kişi 70 yaşlı qonşusunu öldürüb.

Teleqraf xəbər verir ki, hadisə barədə "CBS News" məlumat yayıb.

Kişi qonşu qadının yadplanetli olduğuna inanıb və onun arxasınca bir kosmik gəminin uçduğundan qorxaraq qurbana yeddi dəfə atəş açıb.

Polis hadisə yerinə gələn zaman qadın huşunu itirib. Təqaüdcü bildirib ki, qonşusu gecə saatlarında onu oyadıb və yadplanetlilər haqqında danışmağa başlayıb və tezliklə onların arxasınca kosmik gəminin gələcəyini söyləyib.

Silah səslərini eşidən bir şahid təcili yardım çağırıb. Lakin həkimlər zərərçəkənə kömək edə bilməyiblər və qadın xəstəxanada keçinib.

Duzlu su ilə üzü yuyanda nə olur?

Duzlu su ilə yuyunmaq bir sıra faydalı təsirlərə malik ola bilər. Xüsusilə dəniz duzu ilə hazırlanmış ilıq su dəridəki ölü hüceyrələrin təmizlənməsinə, məsamələrin açılmasına və qan dövranının yaxşılaşmasına kömək edir.

Duzlu su dəridəki bakteriyaları azaldaraq sızanaq və iltihabların qarşısını ala bilər. Bundan əlavə, bəzi araşdırmalar göstərir ki, duzlu su ilə duş alma özəle ağrıların azalda və yüngül oynaq narahatlıqlarına müsbət təsir göstərə bilər. Tərkibində maqnezium, kalsium və kalium olan təbii dəniz duzu bədənmin mineral balansını da dəstəkləyə bilər. Lakin dermatoloqlar xəbərdarlıq edirlər ki, duzlu su həssas və quru dəriyə sahib insanlarda qıcıqlanma və quruluğa səbəb ola bilər. Bu səbəbdən duzlu su ilə yuyunduqdan sonra dəri nəmləndirmək vacib sayılır. Həmçinin gündəlik deyil, həftədə 1-2 dəfə tətbiq olunması tövsiyə edilir.

Enerji içkiləri bu xəstəliklərə səbəb olur

Enerji içkiləri maddələr mübadiləsinə, sinir və ürək-damar sisteminə mənfi təsir göstərir. Onlar şəkərli diabet, piylənmə, ateroskleroz kimi xəstəliklərə səbəb ola və qocalmanı sürətləndirə bilər.

Bu barədə diyetoloq, psixoterapevt, professor Mixail Qinzburq məlumat verir.

"Enerji içkiləri üç əsas istiqamətdə təhlükə yaradır: ürək-damar və sinir sisteminə, həmçinin maddələr mübadiləsinə mənfi təsir göstərir, şəkərli diabetin inkişaf riskini artırır. Onlar xüsusilə

yeniyetmələr üçün təhlükəlidir. Yeniyetmələrin ürək-damar sistemi hələ tam formalaşmayıb və buna görə də enerji içkilərinə qeyri-adi dərəcədə kəskin reaksiya verə bilərlər - məsələn, ürək döyüntüsünün sürətlənməsi və təzyiqin yüksəlməsi. Ürək-damar sistemi üçün belə təsir kifayət qədər ciddi

ola bilər", - deyir Qinzburq izah edib.

Enerji içkilərində yüksək miqdarda şəkər olduğu üçün onların həddindən artıq istifadəsi də təhlükəlidir.

"Qida rasionunda şəkərin həddindən artıq olması qocalmanı sürətləndirir və şəkərli diabet, ateroskleroz kimi maddələr mübadiləsi xəstəliklərinə, həmçinin ağız boşluğu problemlərinə səbəb ola bilər. Enerji içkilərindəki şəkər orqanizm tərəfindən sürətlə sorulur və bu da onun zərərli təsirini daha da artırır. Kofeinin beyin fəaliyyətinə təsiri nəticəsində isə insanlarda narahatlıq hissi və yuxusuzluq yarana bilər", - ekspert bildirib.

Qeyd edək ki, mütəxəssislər dörd və daha çox banka enerji içkisi qəbul etməyin ölümə səbəb ola biləcəyi barədə xəbərdarlıq edirlər.

Yaponiya kosmik zibillərin təmizlənməsi üçün ümumi qaydalar hazırlayacaq

Yaponiya hökuməti fəaliyyət göstərən peykləri, kosmik rabitə, naviqasiya və müşahidə sistemlərini təhdid edə biləcək fraqmentlərin Yeri əhatə edən kosmik məkanın çıxarılması ilə bağlı beynəlxalq qaydaların işlənilib hazırlanmasına başlamaq niyyətindədir. 2026-cı il martın sonunadək ilk növbədə bununla bağlı hüquqi və prosessual məsələlərin əhatəsini, o cümlədən bu cür obyektlərin sahibləri haqqında lazımi məlumatların əldə edilməsi mexanizmlərini müəyyən etmək nəzərdə tutulur.

Yaponiya hökuməti BMT strukturları ilə sıx təmas halında hərəkət etmək niyyətindədir. Kosmik zibil adlandırılan hissə Yere yaxın orbitlər boyunca saniyədə yeddi-səkkiz km sürətlə hərəkət edir və hətta kiçik fraqmentlər də toqquşma zamanı böyük zərər verə bilər. Avropa Kosmik Agentliyinin məlumatına görə, hazırda istismar müddətini başa vurmuş təqribən 3 000 peyk və 2 000-ə yaxın raket parçası Yer ətrafında fırlanır.

Digər məlumatlara görə, hazırda orbitdə diametri 10 sm-dən çox olan 30 mindən çox obyekt və diametri 1 mm-dən çox olan 100 milyona yaxın fraqment var.

Avstraliyaya qar yağdı

Avstraliyaya rekord miqdarda qar yağdı. Məlumatı "Reuters" yayıb. Ölkənin şərqində bir sıra şəhərlər son onilliklərin ən qalın qar təbəqəsi ilə örtülüb, minlərlə ev işıqsız qalıb. Cənubi Uels ştatında 1980-ci illərdən görünməyən miqdarda - 40 sm-ə qədər - qar yağdı. Kvinslend ştatına isə son 10 ildə ilk dəfə qar gözü dəyib.

Bunları bilirsinizmi?

- * Marilyn Monroe'nun altı ayaq barmağı var idi.
- * Pişiklər 100, itlər isə 10 dəyişik səs çıxarda bilər.
- * Donald Duck cizgi filmləri Finlandiyada qadağan edilmişdir. Səbəbi isə qəhrəmanların don geyinməsidir.
- * Şokoladın itləri öldürdüyü məlumatı doğrudur. Bu, onların ürəyinə və sinir sisteminə zərər verir. Yarım kilo qədər şokolad kiçik bir iti öldürə bilər.
- * Dünyada insan başına düşən qarışqa sayı 1 milyondur.
- * Hər gün doğulan uşaqların orta hesabla 12 faizi səhv ana-ataya aparılır.
- * Atlar bir ay qədər ayaq üstə qala bilər.
- * Hər bir insanın dilinin izi də barmaq izi kimi fərqlidir.
- * Dünyanın ən böyük heyvanı mavi balındır. Eyni zamanda heyvanlar aləminin ən sürətli böyüyən heyvanıdır. Kilosu 22 ayda 26 tona qədər çata bilər.
- * Bir inək həyatı boyunca təxminən 200.000 stəkan süd istehsal edir.

Ağıllı saatların insan sağlamlığına təhlükəsi

Son illərdə texnologiya dünyasında böyük populyarlıq qazanan ağıllı saatlar həyatı asanlaşdıran bir çox yeniliklər təqdim edir. Bununla belə, məlum olub ki, ağıllı saatlarda istifadə edilən flüorlu sintetik kauçukun tərkibində ətraf mühitə və insan sağlamlığına mənfi təsir göstərə bilən kimyəvi maddələr var.

Ağıllı saatlar və fitnes izləyiciləri gündəlik həyatda əvəzolunmaz olsalar da, özləri ilə bəzi riskləri də gətirirlər.

Araşdırmalar nəticəsində məlum olub ki, flüorlu sintetik kauçukdan hazırlanmış qolbaqlarda perfluorheksanoik turşu (PFHxA) adlı kimyəvi maddə var. Bu maddə həm ətraf mühitə, həm də insan sağlamlığına zərərli olduğu bilinən PFAS qrupunun üzvüdür.

PFAS ətraf mühitdə uzun müddət qalıcı olması və suyu, təri və yağlı dəf etmə qabiliyyətinə görə bir çox istehlak məhsullarında istifadə olunur. Bu kimyəvi maddələrə davamlılığı artırmaq və məhsulların çirklənməsinin qarşısını almaq üçün fitnes qolbaqlarında da üstünlük verilir. Lakin bu xüsusiyyətlər bu kimyəvi maddələrin dəri vasitəsilə birbaşa bədənə keçmə riskini artırır.

Müxtəlif brendlərdən 22 smart saat və fitnes qolbaqlarında aparılan araşdırma nəticəsində 13 flüorlu elastomer qolbaqların hamısında flüor aşkar edilib. Bundan əlavə, flüorlu elastomer kimi göstərilməyən doqquz qolbaqdan ikisində flüor izləri tapılıb. Daha bahalı bilərəklərdə ümumiyyətlə flüorun səviyyəsinin daha yüksək olduğu müəyyənənib.

Tədqiqatçılar qeyd ediblər ki, PFHxA-nın insan dərisindən nə qədər asanlıqla keçdiyi və bədənə daxil olduqdan sonra onun sağlamlıq üçün potensial təsirləri hələ tam olaraq bilinmir. Bununla belə, son araşdırmalar bu kimyəvi maddənin normal şəraitdə dəri vasitəsilə əhəmiyyətli dərəcədə udulduğunu göstərir.

Mütəxəssislər istifadəçilərə daha ucuz, silikon əsaslı qolbaqları seçməyi məsləhət görür.

Daha bahalı qolbaq almağı düşüncələrə məhsulun təsvirini diqqətlə oxumaq və tərkibində "fluoroelastomer" olmayan bilərəklər seçmək tövsiyə olunur.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: yenimusavat@mail.ru

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnib, "Son dakika" MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Redaktor:
Emil SALAMOĞLU

Lisenzia N: B 114
SAYI: 1.500